...ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

№ 182 (12086)
1969 оной
августын 6,
среда

Сэн 2 мүнгэн

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...НӨӨДЭРЭЙ ГОЛ ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД

В. САГАНОВ, Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо

...СПУБЛИКЫН малшад ...үлгаяа дүүргэхын ...жэлэй түрүүшын ха... hайн үрэ дүн туй...лэмээр. Адууhа малай ...орж(о), ашаг шэмэнь... энэ үеынхидэ орхо...олhон байна.

...колхоз, совхозууд... hү, hооhо худал...гээ түсэбые үлүү...

...жэлэй түрүүшын ...хүдэлмэрeэ мү... хаража үзэхэдэ, ...үшөөл дутуу дунда...гүй асуудалнууд ...эбэртэ бодо малай, ...толгой зарим тэды..., үнеэд, эхэ гахай...өөр. Жэшээлхэдэ, ...эхэ гахайнууд ...хороhон байна. ...хүсэhэн гунжадые, ...үдые хаhа сагтань ...хүдэлмэриие ёhоор ...бэ болоо. Тэрэн... мүнөө бүхы үнеэдэй, ...49 процентнь ту... Байгша оной янва... совхозуудта бүхы..., 17 293 гунжан, ...араг бии байгаа. ...820 толгой үнеэд, ...66 552-нь тугал...эй дүүрэтэр үшөө ...үрэжүүлэгдэхэ ёhо...гаа Захааминай, ...ын, Хориин, Ахын ...ахынуудта үнеэд, ...тaa үрэжүүлэгдэнэ...дана.

...станцинуудhaa ...үлтэрэй бухын ...гүйсэд hайнаар ... Жэлэй түрүүшын ...64 791 үнеэдые ...колхоз, совхозууд...аад, үнэндөө тэрээ... 37 995 үнеэд үрэжүү... тусгаар мяхалиг ...удай үрөөр үнеэдые ...эри өхээр гэдэргэ ...искусственна үрэ... газарта тоогдодог...ха юм.

...өө боложо тугалнуу... тулжүүлхэ түсэбөө ...он бэрхэтэй болонхой. ...онд(о) түсэбэйнгөө ...95,8 мянган тугал ...ал, мүнөө хахад жэл ...60 648 толгой тугал ...байна. Хяагтын ай...hан тугалнуудайнгаа ...Яруунын — 15 про...14, Сэлэнгын — 15 ...рэалуулаа.

...вхозуудай, гүрэнэй ...зооветмэргэжэлтэдэй муугаар худэлдэг, ёhотой аша үрэ гарахаар юумэ хэдэггүй дээрэhээ, мүн аймагуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй, Хүдөө ажахын министерствын главна мэргэжэлтэдэй зүгhөө шанга эрилтэ табидаггүй. нарин хиналта хэдэггүй дээрэhээнь иимэ байдал тохёолдоо гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Зооветмэргэжэлтэ бүхэн өөрынгөө хүдэлмэриие нарин нягтаар эмхидхэхэ, тэрэнэйнгээ түлөө сэхэ харюусаха зэргэтэй ха юм.

Малай тоо толгойе олошоруулха тодорхой хэмжээнүүдые фермэ, гүүртэ бүхэндэ хараалжа, тэрэниие хүсэлдэнь хүргэхэ хүнүүдые томилхо, дүүргэхэ болзорыень hайнаар хараалха шухала. Нэн түрүүн бүхы үнеэд, гунжадые искусственна аргаар үрэжүүлхэ ёhотойбди. Тиихын тула мүнөө байhан пунктнуудай ажалые улам hайжаруулха, шэнэнүүдые нээхэ хэрэгтэй болоно.

Байгша оной май hарада партиин обномой долоодохи пленум боложо, 1969 ондо гүрэндэ 54 мянган тонно мяха тушааха, худалдаха, харин 1970 ондо тэрэниие 59,2 мянган тоннодо хүргэхэ зорилго табигдаа hэн. Энэ зорилгые бэелүүлхэ гол хараа шэглэл, арга замуудшье тодорхойлогдоhон байгаа. Түбхын түрүүн үхэр малые hайнаар шахан, бэлшээн таргалуулжа, шэгнүүр ехэтэйгээр, мяхалиг томо, тарган болгожо гүрэндэ тушаадаг болохо зорилго табигдаhан. Колхоз, совхозуудта мал шахаха томодхогдоhон пунктнуудые олоор түхеэрхэ, тэндэхи ехэнхи хүдэлмэриие оньhожоруулха гэжэ заагдаhан байна. Ямар аймагуудта гахай, шубуудые олоор үсхэбэрилхэб гэжэ тодорхойлогдоо hэн.

Мүнөө олонхи аймагуудта ган гасуур боложо, бэлшээриин газар хатажа, гол горход шэргээд, үхэр мал, хони хурьгадые бэлшээхэ, тэдэнэй шэгнүүр ехээр нэмээхэ, hү ехээр hааха хэрэгтэмнай бэрхэтэйшэг байдал үшаруулаа. Тиигэбэшье сагай уларилай энэ хүшэр байдалые дабажа гарахын тула олонхи hаалишад, малшад, хонишоднай зоримгойгоор тэмсэжэ, нёдондонойхиhоошье дутуугүй, бүри үлүү hайн үрэ дүн туйлана. Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой Ёнхорой фермынхид жэлэй түрүүшын хахадта үнеэн бүриhөө 1142 килограмм, энэ аймагай Сэлэнгын совхозой Вершинскэ фермэ үнеэн бүриhөө — 1548 килограмм hү hааhан байна. Зарим түрүү hаалишад бүришье ехэ hү абажа шадаа. Сэлэнгын совхозой суута hаалишан Н. Тадвашкина хахад жэл соо үнеэн бүриhөө 2791 килограмм, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан В. Гомбоев — 2767 килограмм hү hаагаа.

Харин тиихэдэ олонхи колхоз, совхозууд, фермэ, гүүртэнүүд энэ үе соо hү hааляа доошолуулаа. Жэшээнь, Эрхирэгэй совхоз (главна зоотехник нүхэр Тулусоев) нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо hү hааляа 35 процентээр доошолуулаа. Тэрэшэлэн Хурамхаанай, Онохойн, Хяагтын, Анаагай совхозууд hү hааляа 39—45 процент хүрэтэр хорооhон байна.

Ниитын адууhа мал гарза хоролтогүйгөөр харууhалха, мүн ветеринарна эмхи зургаануудай, тэдэнэй мэргэжэлтэдэй харюусалга тухай хэдэн үгэ хэлэмээр. Байгша оной үнгэрhэн 6 hарада колхоз, совхозуудта нилээд олон үхэр, хонид, гахайнууд гарзалhан байна. Бүхыдөө абтаhан тугал, хурьгадай хахадынь шахуу гарзалаа. Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоздо (главна зоотехнигынь Д. Яковлев) нёдондо 327 толгой үхэр, 6800 хонин гарзалhан. Шалгажа үзэхэдэ, энэ жэлдэшье тэндэ үхэр малай тоо бүридхэл ёhоор хэгдэдэггүй, малшадайнь ажалай журам hула байhаар. Үнгэрхэдөө колхозой зарим тушаалтай хүнүүд хамтын мал үрилтэ, хоролтодо оруулна. Гүүртые даагша Н. Цыренов, бригадир С. Дылгыров, ветфельдшер Доржиев гэгшэд өөhэдынгөө нарай тугалнуудые үгөөд, колхозой 3 сар үүсэлжэ эдиhэн байна. Эндэхи хонишон Цынчуков хонидоо орхёод, ходол архидажа ябаhаар 82 хурьга гарзалуулаа. Баhал энэ шалтагаанhaa боложо, хонишон Цыбикжаповай отарада түймэр боложо, 977 хони, хурьгад гарзалаа.

Нэгэшье үхэр малай гарзалаа hаань, тэрэнэйнь шалтагаание элирүүлхэ, гэмтэ хүниень тодорхойлхо хэрэгтэй. Малай юундэ гарзалhаниие шалгаха, элирүүлхэ ветеринарна эмхи зургаанууд республика соомнай яhала олон. Теэд ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд энээндэ үшөөл халирхайгаар хандана. Хориин аймагай Анаагай совхоздо адуу тооложо үзэхэдэнь, 60 гаран толгой дутаа. Тэдэнэйнь хайшан гэжэ гарзалhан, хороhониие элирүүлхын орондо аймагай главна ветврач нүхэр Михайлов тэндэхи совхозуудай главна ветврачнар нүхэд Машанов, Дымбрылов гэгшэдтэй хамта гурбан талаhаа акт бэшээд, 'эдэ адуун үбшэнэй шалтагаагаар гарзалаа гэhэн байна.

Энэ жэлэй түрүүшын хахадта малшадтамнай нилээд бэрхэтэйхэн байгаа гээшэ. Теэд мүнөө үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ, малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ баhал айхабтар ехэ хүдэлмэри малшад, зооветмэргэжэлтэд болон бүхы хүдөөгэй ажалшадые хүлеэжэ байна.

Адууhа малаймнай тоо толгой зарим тэды олошороо гэжэ түрүүн хэлэгдээ hэн. Тэдэниие мүнөө үсөөрүүлхэгүй, ашаг шэмыень доошолуулхагүй, табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ эдеэ хоолой зүйл улам ехээр абаха зорилго табигдана.

Тиимэhээ мүнөө иимэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулха болонобди.

Нэгэдэхеэр, энэ жэлдэ хонидтоо элюулхээр бүхыдөө 22 мянган тонно набшаhата тэжээл бэлэдхэхэ зорилготойбди. Мүнөө дээ дээрэ 16 мянган тонно бэлдэгдэнхэй. Олонхи ажахынууд эхэ хонин бүхэндэ 1 центнер набшаhата тэжээл бэлэдхэхэ зорилго табина. Энэ тэжээлые hайнаар хадагалха, шэмэ шанарыень гээлгэхэгүй гээшэ тон шухала. Зооветмэргэжэлтэд үдэр бүри энээниие хинан хараха зэргэтэй.

Хоёрдохёор, үбhэ тэжээлэй багашаг байhан дээрэhээ тэрэниие шанар hайнтайгаар абаха гээшэ шиидхэхы удха шанартай. Тиимэhээ үбhэшэдэй ажалай түлөөhые хүряажа абаhан үбhэнэйнь шанарай зэргээр үгэдэг болохо гээшэ тон зүб. Зооветмэргэжэлтэд үбhэ, силосэй шанарые саг үргэлжэ шалгажа, лабораторидо шэнжэлжэ байха болоно. Тэрэнэйнгээ үндэhөөр үбhэ тэжээлые хубаарилха, хаанань каротин, протеин, микроболосууд дутанаб гэжэ тодорхойлоод, тэрээн дээрэhээ хаража, микроболосуудые болон минеральна зүйлнүүдые хэрэгтэй соонь худалдажа абаха болоно.

Урда жэлнүүдтэ силос дарахадаа, үбhэ hүрилхэдөө тэндээ аммнагай уhа сүршэдэг, мочевинэ сасадаг, саратовска эhээбэри хэлилсэдэг дүй дүршэл зарим газарта хэрэглэгдэдэг байгаа. Энэ жэлдэ тэрэниие гүримшүүлжэ, хаа хаанагүй үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, технологическа заабариин ёhоор хэдэг болохо шухала. Тэрэшэлэн модоной набшаhа намаа, хамхуул, ороохо тарланай үлэгдэл. халаахай гэхэ мэтые хэршэжэ, силос дараха дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

Гурбадахяар, республика соомнай витаминтай ногооной гурил гаргадаг 24 агрегат асарагданхай. Тэдэнэй 11-ниинь хоёрдохи жэлээ хүдэлгэгдэнэ. Тиимэ агрегат сүүдхэ соо 8 тонно, hарадаа — 240 тонно үбhэнэй гурил гаргаха аргатай. Гэбэшье эдэ оньhон агрегадууд хаа хаанагүй үшөөл хүдэлгэгдэнэгүй. Тэдэниие түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлгэхэ, үбhэ хуряалгын hүүлдэ тэдэ агрегадуулаар модоной шэлбүүhэ үйрүүлжэ гурил болгохо хүдэлмэри эмхидхэхэ шухала.

Дүрбэдэхеэр, адхашье үбhэ гээлтэдэ оруулхагүйн тула тэрэниие шадаал hаа хуу тракторай шарга дээрэ hүрилхэ байна. Мүн бүхы силосые имагтал тусхай ханатай нүхэ, траншей соо дараха хэрэгтэй. Мүн тэрэниие дээрэhээнь тусхай хушалтаар гү, али шоройгоор, hолоомоор хушажа, нэгэшье килограмм силос хоролтодо оруулангүй, эрхим шанартайгаар хадагалха гээшэ гол шухала.

hүүлэй үедэ ороhон хура бороо бэлшээриин ногоо, хожом таригдаhан зелёнко болон тэжээлэй бусад ургамалнуудай гарасые яhала hайжаруулаа. Энэ дулаанай сагта үхэр мал, хони хурьгадые зүбөөр адуулжа, шадаал hаа hайса таргалуулха гээшэ малшадай эгээл шухала зорилго болоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ эхэ хонидой отарануудые бүридхэл хэжэ дүүргэхэ, ямар хонидые хэзээ үрэжүүлхэб гэжэ тодорхойлхо байна. Мүнөө зарим ажахынууд үбhэ тэжээл хомор гээд, эхэ хонидойнгоо 20—25 процентые голоhонло гаргажа, гүрэндэ тушаахаар хараална, мүн бэеэ хүсэhэн түлгэнүүдые ороондо оруулхагүй гэжэ оролдоно. Энээниие яашье тэсэхын аргагүй. Хэдышье хүшэр хүндэ байгаа hаань, эхэ хонидой тоо үсөөрүүлжэ огто болохогүй.

Ажахы бүхэнэй арга боломжые хараада абажа, хонидые таарамжатай болзор соонь үрэжүүлхэ шухала. Тиихэдээ искусственна үрэжүүлгын пунктнууд 35—40 хоног соо хүдэлмэреэ дүүргэхэ ёhотой. Харин тэрэниие унжагайруулжа, hүүлдэнь хонидоо 2—3 hара соо hубарюулжа түрүүлэнхаар, үрэжүүлэнгүй, хожомой болзорто орхиhон дээрэ.

Энэ жэлдэ хонидые 35—38 килограммhaa бага бэшэ шэгнүүртэйгээр, тарган болгожо тушааха зорилготойбди. Тиигэхын тула богонихон болзорто, 20—30 үдэр соо хонидые таргалуулха хэрэгтэй. Ямаршье уларилтай жэлдэ гүрэндөө шэгнүүр ехэтэй, тарган мал тушааха, худалдаха ёhотойбди.

Мүнөө зун, намарай сагта адууhа малые hайнаар бэлшээн таргалуулха, үбhэ тэжээл шадаал hаа ехээр бэлэдхэхэ, хонидоо хаhа сагтань hайнаар үрэжүүлхэ — эдэ гол асуудалнуудтал бүхы анхаралаа хандуулха, хамаг хүсэ шадалаа элсүүлхэ болонобди.

ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ НЭРЭ СОЛО

Совет ороной хүдэлмэришэн ангиин нэгэ таhаршагүй хубинь Буряад ороной хүдэлмэришэд болоно. Анхада, Совет засагай тогтохо үедэ, Буряад нютагта хүдэлмэришэн анги гэжэ байгаагүй юм. Мылэ шанадаг, булгайр хэдэг, талха татадаг мастерскойшуу түхэлэй багахан предприятинууд хүдэлөө болодог байhан. Эдээндэ үсөөхэн хүдэлмэришэд ажалладаг бэлэй.

Гуша гаран жэлэй турша соо республика дотор мүнөөнэй томо индустри байгуулагданхай. Энээнтэй хамта хүдэлмэришэн анги бүрилдэн бии болоhон байна. Буряадай хүдэлмэришэн анги Совет гүрэнэй хүдэлмэришэдэй hайн hайхан ёho заншалаар, эдээнэй интернациональна туhаламжаар хүгжэн дэбжэhэн түүхэтэй. Юуб гэхэдэ, промышленна предприятинуудай барилгын эхилхэтэй хамта Совет ороной бүхы үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд, нэн түрүүнородой хүдэлмэришэн ангиин зүгhөө ехэ туhаламжа үзүүлhэн юм. Дүй дүршэлөө дамжуулан, буряад зониие шэнэ мэргэжэлдэ hургахаhаа гадна, ороной томо томо городуудhaa ерэhэн хүдэлмэришэд урдань гээгдэнги байhан Буряад нютагта промышленна предприятинуудые бодхоолсоо бэлэй. Эдэ бүгэдэн тухайда манай газетын мүнөөдэрэй номерто харуулагдана. Түрүүшын табан жэлнүүдэй габшагай ажалай үедэ комсомолой путевкоор Буряад орон ерэhэн хүдэлмэришэдэй зариманиинь мүнөөшье болотор хүдэлhөөр. Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой хүдэлмэришэд: үрэмдэгшэ Е. Курочкин, токарь Б. З. Поздеев гэгшэд эдэнэй тоодо оролсоно. Буряадай гигантын эдэ солото хүдэлмэришэд энэ үе соо ямар олон хүнүүдые хүмүүжүүлэлсээ, мэргэжэл олголсоо гээшэб. Залуушуулые үзэл бодолойнь талаар хатуужуулха, болбосоруулхын тулада эдэнэр ямар ехэ хэшээл оролдолго гаргаа гээшэб!

Хүдэлмэришэн ангиин халаание — залуу үетэниие ажалай эрхим ёho заншалаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ промышленна предприятинуудай партийна комитедүүд, дирекци, заводой комитедүүд ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Залуу хүбүүн гү, али басаганай хүдэлмэридэ орохоёо ерэхэдэнь, нэн түрүүн предприятиингаа, цехэйнгээ намтартай, тэдэнэй ёho заншалтайнь, солото хүнүүдтэйнь танилсуулдаг гуримтай. Юуб гэхэдэ, предприятиин түүхэ — манай ороной, тэрэнэй промышленностиин намтарай нэгэ хубинь болоно. Тиимэhээ ямар ёho заншалтай, ямар газарта хүдэлхэеэ ерэhэнээ шэнэ хүн түрүүшын үдэрhөө ойлгохо жэшээтэй. Олон жэлдэ хүдэлжэ, ахамад үетэнэй гуримшуулhан ажалай hайн hайхан ёho заншалые, заводой нэрэ еолые бузарлахагүй, эзэн ёhоор хүдэлхэ — иимэ үндэр дээдэ мэдэрэл түрүүлхээр хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагдадаг байна. «Электромашина», авиационно, «Теплоприбор» заводуудта болон бусад предприятинуудта хүмүүжүүлхы удха шанартай иимэ хүдэлмэри эмхидхэгдэдэг юм. Хүдэлмэришэнэй ажалда дүршоод байхадань, эдэ заводуудта мүн бэшэшье предприятинуудта баяр ёhололой оршон байдалда хүдэлмэришэнэй бүлэдэ абалган болодог. Энэ ёhолол дээрэ ахамад хүдэлмэришэд хүлынь дүреэдэ, гарынь ганзагада хүргэhэн залуушуулдаа эхэ, эсэгэ мэтээр захяа заабари үгэдэг юм. Тиигэхэдээ хүдэлмэришэнэй нэрэ соло дээрэ үргэжэ ябаха тангаригаа үгэжэ, залуу хүдэлмэришэд ахамад нүхэдэй гарhaa зэр зэмсэг абадаг байна. Эдэнь нангин тангаригайнь hүлдэ болоно. Хүдэлмэришэдэй бүлэдэ орожо байhан залуушуулай наhаараашье мартахаар бэшээр иимэ hайндэр үнгэрдэг юм. Заншаhан энэ ёho гуримай хүмүүжүүлхы ехэ удха шанартай байhаниинь сэгнэшэгүй. Гадна предприятинуудай үнинэй хүдэлмэришэдтэй уулзалга эмхидхэхэдэ, мүн лэ hайн гэжэ дүй дүршэл харуулба.

Совет хүдэлмэришэд хүдэлжэ байhан заводоороо, тэрэнэйнгээ ёho заншалаар омогорходог юм. «Минин завод, манай предприяти, манай гаргаhан продукци» гээд үнинэй хүдэлмэришэд омогорхон хэлэхэл ёhоороо хэлэдэг. Иимэ хүдэлмэришэд аха дүүгээ, үри бэенэрээ, түрэл саданараа уг залгамжалуулан, хүдэлhэн газартаа оруулдаг юм. Тингэжэ нэгэ предприятида хэдэн үеын хүнүүд хүдэлжэ байдаг.

Тиимэ хэдэн жэшээ дурдамаар. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта уг залгамжалhан горнягуудай олон бүлэ хүдэлжэ байнхай. Забойщик А. А. Самбаевай бүлэ абаад үзэе. Хори гаран жэлдэ өөрөө горнягаар хүдэлөөд, мүнөө пенсидэ гаранхай. Холтосон руднигай эрхим забойщик байhан. Хоёр дүү хүбүүд, дүү басаганиинь, өөрынь басаган горнягай мэргэжэл шудалаад, мүнөө руднигтаа ажаллана. Үгышье hаа Тимофей Тимофеевич Чнгаревые комбинадта мэдэхэгүй хүн байхагүй. 25 жэлдэ эндэ ажаллаhан хүн. Алексей хүбүүниинь — «Первомайский» руднигай экскаваторай суута машинист. Иимэ жэшээнүүдые тоолохо болоо hаа, ямаршье предприятида дүүрэн байха. Иимэ солото хүдэлмэришэдэй ажалай ёho заншалнууд заводой, предприятиин баялиг, түүхэ болон үлэдэг гээшэ. Эдэнь залуу үетэндэ эрхим үльгэр жэшээ болоно бшуу.

Эрхим шанартай продукци бүтээн гаргаха гээшэ ганса хүдэлмэришэнэй нэрэ хүндын хэрэг бэшэ, мүн заводой нэрэ соло болоно. «Теплоприбор» заводой коллективэйхид шалгалтагүйгөөр эрхим шанартай продукци гаргахын түлөө тэмсэнэ. Юуб гэхэдэ, энэ заводой продукци оронойнгоо область, хизаарнуудта эльгээгдэхэhээ гадна, мүн гуша гаран харин гүрэнүүдтэ абаашагдадаг юм. Тиимэhээ тус заводой продукци Буряад ороной промышленностиин нэрэ нэрлүүлхэ болоно. «Заводойшни нэрэ соло — шинии hэшхэлэй хэрэг мүн» — гэжэ хүдэлмэришэн бүхэндэ хандадаг, ойлгуулдаг юм. Түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда эгээн түрүүн ороhон энэ заводой коллектив багша В. И. Ленинэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсан, үйлэдбэрндөө эрхим амжалта туйлахые, эрхим шанартай продукци бүтээн гаргахын түлөө шармайн тэмсэнэ.

Ажалай hайн hайхан ёho заншалнуудаар залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай нангин уялга мүн. Мүнөө шэнэ гуримай нэбтэрүүлэгдэжэ байhан үедэ хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл бадаруулха, тэдэниие эзэн ёhоор, предприятиингаа нэрэ соло дээрэ үргэжэ ябахаар хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай зорилго мүн.

Агуу багша **В. И. Ленинэй** түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсон, Буряадай хүдэлмэришэн анги ажалай бэлэгүүдые бэлдэнэ.

Совет засагай жэлнүүдтэ Буряад орондо мүнөөнэй промышленность байгуулагдажа, үндэhэн хубилалта болоо. Энээн тухай материалнуудые манай газетын хуудаhануудта уншахыетнай гуйнабди.

...АРГА БОЛОМЖОНУУД ХЭР ЗЭРГЭ ХЭРЭГЛЭГДЭНЭБ?

...Ы ХҮСЭЕЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ

...АГАЙХИДТАА ХАМhАЛСАНА

...совхозой 40—50 за...эм hургуулая дээшэ... хото город ошон...үнай сагта түрэл ...эхэ, ажал хэрэгтэнь ... hайхан заншалтай

...рнүүдтэ ажаллажа ...эймнай олонхинь ...олон hурагшад. Тии...уулые хүмүүжүүл...жал зүбөөр эмхидхэ...эрэй урда табиг... сагай энэ эрилтэ ...ые манай совхозой ...хэн оролдодог юм, — ... парткомой секре...биков хөөрэнэ.

...гэжэ хоёр голой ...шалан дээрэ залуушуулай согтой шууян зэдэлжэ эхилhээр хоёр долоо хонобо. Энэ болзор соо залуушуулай хэhэн юумэн ехэ. Голой захын зуугаад гектар сабшалан хуряагдашанхай. Тракторай шарганууд дээрэ hүрилэгдэhэн 20—30 бухалай сомоонууд таба-зургаагаараа модоной захаар суглуулагданхай. Эндэхи 156 гектар сабшалан ойрын үдэрнүүдтэ хуряагдажа дүүрэхэ дүтэлэнхэй.

Энэ сабшаланда бууhан комсомол, залуушуулай звеное Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай 3-дахи курсын студент Клим Байминов хүтэлбэрилнэ. Ерээдүйн багшын звено Горхоной дунда hургуулиин 15 hурагшадhaa бүридэнхэй. Эдэ үбhэшэдэй хажуур, тармуурыень Доржо Дашеевич Шултунов заhажа үгэнэ. Үбhэшэдэй ажалай хоёрдохи арбан хоногой социалис мүрысөөнэй дүн гаргахадань, энэ звено совхоз дотороо түрүү hуури эзэлбэ.

Үбhэшэдэй ондоошье звенонуудта хүдэлмэрилжэ байhан hурагшад болон студентнүүдэй ажал хэрэг hайшаамаар. Силос даралга дээрэ ажалладаг хүдөө ажахын институдай студент Анатолий Дашиев, худоо ажахын техникумэй студент Сэсэг Цыбанова, педучилищиин студент Цырендулма Ошорова гэгшэд мүн лэ hайнаар хүдэлмэрилнэ.

Үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадажа байhан залуушуулда совхозой дирекциин зүгhөө халуун анхарал хандуулагдана.

Ш. БАЙМИНОВ.

...hАЛЖАЛ БАЙНА

...(Телефоноор абтаба). ...соелоймнай хүдэлмэ...үнай амаралтын үе ... Гэбэшье гол түлэб ...хүсөөр аймагайн...вхозуудай ажалша...ндаабди. Агитбри... хонидой hooho хай...бaадаhан хүн зоной ...хүдэлмэри hайнаар ... hүүлээрнь холын ...малшадые эрьежэ ...эдтэ ошобо.

...итбригадые Володя Маслов (автоклубые даагша) хүтэлбэрилдэг. Энэ ехэ эдэбхитэй нүхэр. Концерт харуулхаhаа гадна, тэдэнэр тоггоhон газартаа ханын hонин, дайшалхы хуудаhануудые гаргадаг, элдэб хөөрэлдөө үнгэргэдэг байгаа. Тиимэhээ агитбригадынхидтамнай хүн зон баяр хүргэдэг. Жэшээнь, июлиин hүүл багаар тэдэ Гүндын, Колчиданай ажалшадта ошоод ерээ. Тэндэхидhээ ехэ халуун баяр асараа.

Мүнөө жэл ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэ тон харюусалгатай хаhадаа оробо. Тиимэhээнь аймагаймнай түбэй соёлой гуламтануудай хүдэлмэрилэгшэд тусхай бригада болон бүридэжэ, августын нэгэнhээ «Юбилейный» совхоздо үбhэ сабшахаяа гараа. Тэндэ 10 үдэр хүдэлөөд, саашань автоклубаараа аймагайнгаа колхоз, совхозуудай үбhэшэдые соёлой хүдэлмэреэр хангахаяа гарахабди, агитбригадамнай уран hайханай шэнэ номер бэлдэхэ.

В. АЛЕКСЕЕВА,
Яруунын аймгүйсэдкомой соёлой таhагай инспектор.

ЖЭГДЭ АЛХАМААР

КИЕВ. (ТАСС-ай тусхай корреспондентнүүд А. Иванов, В. Кукушкин, В. Михнев). Болгариин Арадай армиин, Венгриин Арадай армиин, Вьетнамай Арадай армиин, ГДР-эй Национальна арадай армиин, Корейн Арадай армиин. Кубын Республикын Революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй. Монголой Арадай армиин. Польшын Сэрэгэй. Румыниин Социалис Республикын Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, Чехословакиин Арадай армиин. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй спортсменүүд Украинын ниислэл хотын түб стадионой зүргэ харгыгаар августын 3-да жэгдээр жагсан алхалаа. Владимир Ильич Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаhан, хани барисаата арминуудай зунай хоёрдохи спартакиада нээлгын баяр ёhолол энээндэ хабаадагшадай парадаар эхилээ.

Спартакиадада хабаадагша оронуудай тугууд стадион дээгүүр намилзаа, гимннүүд зэдэлээ.

«Социалис түрэнүүдэй арминуудай хоорондохи спортын харилсаа холбооое үргэнөөр хүгжөөлгэ сэрэгшэдэй хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ, тэдэнэй бэе махабадай болбосорол, дайшалхы хатуужал дээшэлүүлхэ хэмжээндэнь hайнаар нүлөөлнэ» — гэжэ СССР-эй оборонын министрэй орлогшо, армиин генерал **И. Павловский** мэдүүлбэ. Спартакиадада хабаадагшадта зорюулhан СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. Гречкын амаршалгые уншаа. КПСС-эй Киевскэ городской комитедэй нэгэдэхи секретарь **А. Ботвин,** ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь **А. Чеснавичус,** хани барисаата арминуудай спортивна комитедэй бюрогой түрүүлэгшын орлогшо, Польшын сэрэгэй полковник **Н. Мальчевский** гэгшэд арминуудай спортсменүүдэй урда мүн лэ үгэ хэлээ.

...Танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ носоогдоhон факел баригшадтай бронетранспортёр стадионой үүдэнhээ гаража ерээ. Совет Армиин ахалагша лейтенант, дэлхэйн, Европын чемпион, Олимпиин нааданууд шагналда хүртэгшэ, Киевскэ спартакиадын чемпион, спортын габьяата мастер Анатолий Рощин хани харилсаата арминуудай спартакиадын гал нособо.

Баяр ёhололой hүүлээр олоной хабаадалгатай сэрэгэй-спортивна харалганууд эхилээ. Армиин гимнастнууд, акробадууд, парашютистнүүд бэлиг шадабаряа харуулба. Сэрэгшэд-мотопехотинцууд элдэб бэрхэшээлнүүдые дабажа, автомадуудаа бэрхээр хэрэглэн, бэхилэлтын пунктда «добтолоо».

Аха дүү оронуудай армиин сэрэгшэд арадуудтаа, социалис туйлалтануудта, интернациональна хани барисаандаа, коммунизм байгуулха хэрэгтэ үнэн байха тухай хамтын тангаригаар hайндэр дүүрээ.

СЕЛИГЕРТЭХИ ХАНИ БАРИСААНАЙ ФЕСТИВАЛЬ

ОСТАШКОВ. (Калининска область). (ТАСС-ай корр). Хани барисаанай интернациональна фестиваль Селигер нуур дээрэ августын 4-дэ дүүрээ. Студентнэрэй барилгын «Селигер-69» гэжэ интернациональна отрядай залуушуул тус фестивальда хабаадаба.

Ерээдүйн физигүүд ба химигүүд, экономистнууд болон инженернүүд, багшанар ба журналистнууд — дэлхэйн 24 ороной студентнэр Селигер нуур шадарай бүхэсоюзна амаралтын зонодохи туристнуудай баазануудые, hургуулинуудые, промышленна болон хүдөө ажахын барилганuудые хэжэ байна.

Эндэ сугларhан хүбүүд, басагад hайнаар ажаллана, hайнаар амарна. Барилгын бүхы отрядуудта хани барисаанай фестиваль үнгэргэгдөө. 24 ороной тус бүридэ зорюулагдаhан үдэр студентнэр хамтадаа сугларжа, орон доторхи байдал тухайдаа, залуушуулай хүдэлөөнэй шухала асуудалнууд тухай хөөрэдэг юм. СССР-эй үдэр, августын 3-да залуу барилгашад В. И. Ленинэй хүшөөгэй хажууда сугларжа, Ленинэй Агуухэ Октябриин хэрэгтэ хэтэдээ үнэн сэхэ байха тухай тангариг үгөө. Тэдэнэр хотын үйлсэнүүдээр ябажа стадион ошоод, Советскэ Союзда зорюулагдаhан митингдэ хабаадаа.

БҮГЭДЭ НИИТЭЭРЭЭ

Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой добо газарай сабшалан ган гасуурта дайрагданхай. Гэбэшье малай тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри эндэ түлэг дундаа ябуулагдана. Хонин hүрэгөө олошоруулжа, олзо доходоо арьбадхахые хүсэдэг энэ ажахыда Галуута-Нуурай, Тохой тосхоной хэдэн эмхи зургаануудай ажалшад туhа хүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Колхоздо ерэhэн хүдэлмэришэд болон алба хаагшад үбhэндэшье, набшаhата тэжээл бэлэдхэлдэшье ябана. Хонидой үбэлжөөнэй буусануудта зөөгдэhэн табан зуутаад тонно хуhанай набшаhанай боолтонууд, мүнөө hүрилэгдөөд байhан 500 центнер хангалтама hайхан үбhэн хүдөө тээhээ ерэhэн зоной хамhабаряар бэлэдхэгдэв.

В. БАЕНДУЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Д. Я. АНДОДОЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, совет, профсоюзай органуудта удаан саг соо ажаллаhантайнь, 60 наhатай болоhонтойнь дашарамдуулан, Хэжэнгын аймагай хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна союзай аймагай комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **АНДОДОЕВ Даниил Яковлевичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной августын 4.

ЭБДЭРШЭГҮЙ ХОЛБОО БАРИСААН

Хүдэлмэришэн анги таряашад хоёрой холбоо барисаан тухай асуудал хадаа социалис революци тухай, манай орондошье, мүн бусадшье оронуудта социализм, коммунизм байгуулха тухай ленинскэ surталай тон шухала хубинь юм. **«Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай эбдэршэгүй холбоо барисаае саашадань бэхижүүлхэ гээшэ СССР дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ политическэ болон социально-экономическа шиидхэхы удха шанартай гэжэ КПСС тоолоно»** гээд XXII съезд дээрэ баталан абтаһан КПСС-эй Программа соо хэлэгдэнэ.

КПСС-эй XXII съездһээ хойшонхи ажал ябуулгадаа манай партиин гол хараа шугам болгон бодотоор баримталдаг юумэн энэ болоно. Программа соо хэлэгдэһэн эдэ заабаринууд партиин XXIII съездын, ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд соо дэлгэрэнгыгээр заагданхай. Партиин ЦК-гай мартын (1965 оной) Пленум дээрэ энэ асуудалда онсо анхаралаа хандуулһан байна. Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ гээшэ амжалтатайгаар коммунизм байгуулха гол шухала нүхэсэл мүн. Бүгэдэ арадай энэ зорилго шиидхэхын тулада хүдөө ажахыда экономическа түгэс үндэһэ һуури байгуулха ёһотойбди. Партиин экономическа политикын шухалын шухала асуудалнуудай нэгэн энэ юм, юуб гэхэдэ, хүдэлмэришэн анги таряашад хоёрой харилсаанай асуудал — совет гүрэнэй үндэһэ һуурида хабаатай юм, — гэжэ В. И. Ленин тоолодог байһан.

Совет засагай оршон мандажа байгаа жэлнүүдтэ энэ асуудал хододоо партиин гол анхаралда байһан, мүнөөшье байһаар. Совет гүрэнэй хүгжэлтын бүхы шатада хүдэлмэришэн анги таряашадта хододоо туһаламжа үзүүлжэ, техникэ түхеэрэлгээр хангажа байдаг бэлэй. Хүдөө ажахые социалис ёһоор үндэһөөрнь хубилгаһан жэлнүүдтэ гараар хэгдэдэг ажалые машинаар һэлгэхэ зорилго табигдадаг байһан һаа, мүнөө хүдөө ажахын үйлэдбэридэ шэнэ шэнэ түхэлэй машина, зэмсэгүүдые, техникэ, комплексно механизаци, электрификаци нэбтэрүүлхэ, автоматикын шэдитэ зэбсэг тодхохо, ажал хүдэлмэридэ индустриальна культура нэбтэрүүлхэ зорилго табигдадаг болонхой. Тиигээдшье тэрэ үедэ газар тарялангай хүндэ хүдэлмэри — газарай хүрьһэ элдүүрилгэ оньһожоруулха тухайда оролдодог байһан һаа, мүнөө манай хүндэ индустри газар тарялангай, мал ажалай хүндэ хүдэлмэри бүхы дээрэнь оньһожоруулан зэбсэгжүүлжэ байнхай.

Хүдөө ажахыда хүрэхэ хэмжээтэйгээр техникэ, электрын гэрэл, хүсэ, минеральна үтэгжүүлгэ үгэхэ гээшэ хүдөө ажахые дэбжээхэ хэрэгтэ манай промышленностиин, хүдэлмэришэн ангиин бэелүүлхэ тон шухала зорилго болоод байна.

Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай холбоо барисаа улам бэхижүүлхэ, хүдэлмэришэн ангиин зүгһөө хүдөө ажахыда туһалха, хото, хүдөөгэй горитой илгаануудые удаа дараалан усадхаха асуудалнууд партиин ЦК-гай сентябриин (1965 оной), майн (1966 оной), октябриин (1968 оной) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд соо гол һуури эзэлнэ. Эдэ пленумүүдэй хараалһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэдэ, хүдөөгэй хүн зоной ажал хубилан, индустриальна шэнжэтэй болохо байна. Энэ замаар урагшаа дабшахадаа коммунис байгуулалтын нэгэн шухала зорилго — хото, хүдөөгэй горитой илгаануудые ябан ошонгоо усадхаха болонобди. Хүдөө ажахые материально-техническэ талаһаань зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ промышленность гол шухала үүргэ дүүргэхэ байһаниинь элитэ. Зүгөөр, энэ асуудалые ганса энэ һалбариин хүдэлмэришэд шиидхэхэ бэшэ юм. Газар тарялангда химии, мелиораци хэхэ, комплексно механизаци нэбтэрүүлхэ хэрэг хүдөөгэй ажалшадай, хүдэлмэришэн ангиин, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, промышленностиин инженернүүд, техникүүдэй, бүхы совет хүнүүдэй хэшээл оролдолгоор туйлагдаха зэргэтэй. Хүдөө ажахые амжалтатайгаар хүгжөөжэ, городуудые эдеэ хоолой зүйлөөр, промышленностиие түүхэй эдээр хангажа шадабал, завод, фабрикануудта хүдэлмэришэдые эльгээбэл, промышленность хурдан дабшасатайгаар хүгжэхэ байнал гэжэ энээнтэй хамта тэмдэглэхэ ёһотойбди.

Манай городой промышленна предприятинуудай, тэрэ тоодо манай авиационно заводой, республикын колхоз, совхозуудтай улам үргэдэжэ байгаа хани холбоон хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай холбоо барисаае улам бэхижүүлхэ тухай Ильичэй захяагай бодото бэелэлэй гэршэ мүн. Мүнөө үедэ хото хүдөө хоёрой холбоо барисаан улам үргэдөө, гүн гүнзэгы удха шанартай болонхой. Шефскэ туһаламжа улам олон янзын болоо, ганса ажалда, үйлэдбэридэ бэшэ, мүн колхозно таряашадай политическэ, ниитын ба культурна ажабайдалдань нимэ туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Социалис городой хүдөө нютагые шефтээ абадаг ушар хадаа хүдэлмэришэн ангиин ёһо заншал болонхой гэжэ онсолон хэлэхэ хэрэгтэй. «Хүдөө нютагые городой шефтээ абадаг ябадал хадаа хүдэлмэришэн ангиин революционно ёһо заншалнуудан нэгэн мүн. Энээниие нангинаар абажа ябаха, хүгжөөхэ, хото, хүдөөгэй холбоо барисаа улам бэхижүүлхэ хэрэгтэй» гэжэ ВЛКСМ-эй XV съезд дээрэ шефскэ хүдэлмэриие сэгнэхэ зуураа, Л. И. Брежнев хэлээ бэлэй.

Хүдэлмэришэн ангиин колхозно таряашадтай байгуулһан холбоо барисаагаа улам үргэдхэжэ, промышленна предприятинуудай хүдөөгэй ажалшадта үзүүлжэ байгаа туһаламжые манай заводой коллективэй жэшээ дээрэһээ харуулжа болоно.

Республикын колхоз, совхозуудтай манай заводой байгуулһан холбоо барисаанай түүхэ 1953 онһоо, КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй һүүлээр эхилһэн байна. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз, удаань Зэдын, Яруунын аймагуудай колхозууд, һүүлээрнь Загарайн аймагай Улаан-Эрхирэг, Хүрбын МТС, «Гигант» колхозууд — эдэ ажахынуудта 1953 онһоо 1966 он болотор шефскэ туһаламжа үзүүлдэг байһамди.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүндэ ажал оньһожоруулха, электрификацилха хүдэлмэри хаа хаанагүй хэгдэдэг байба. Тиихэ зуураа энэ үеын шефскэ хүдэлмэри гол түлөб материально-техническэ туһаламжа үзүүлэлгээр хизаарладаг байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Шефскэ туһаламжын энэ хүдэлмэриин ехэ шухала байһаниинь элитэ. Тиимэшье һаа, гансахан шефскэ хүдэлмэриие энээгээр хизаарлаха болоо һаа, таарахагүй гээшэ бэзэ.

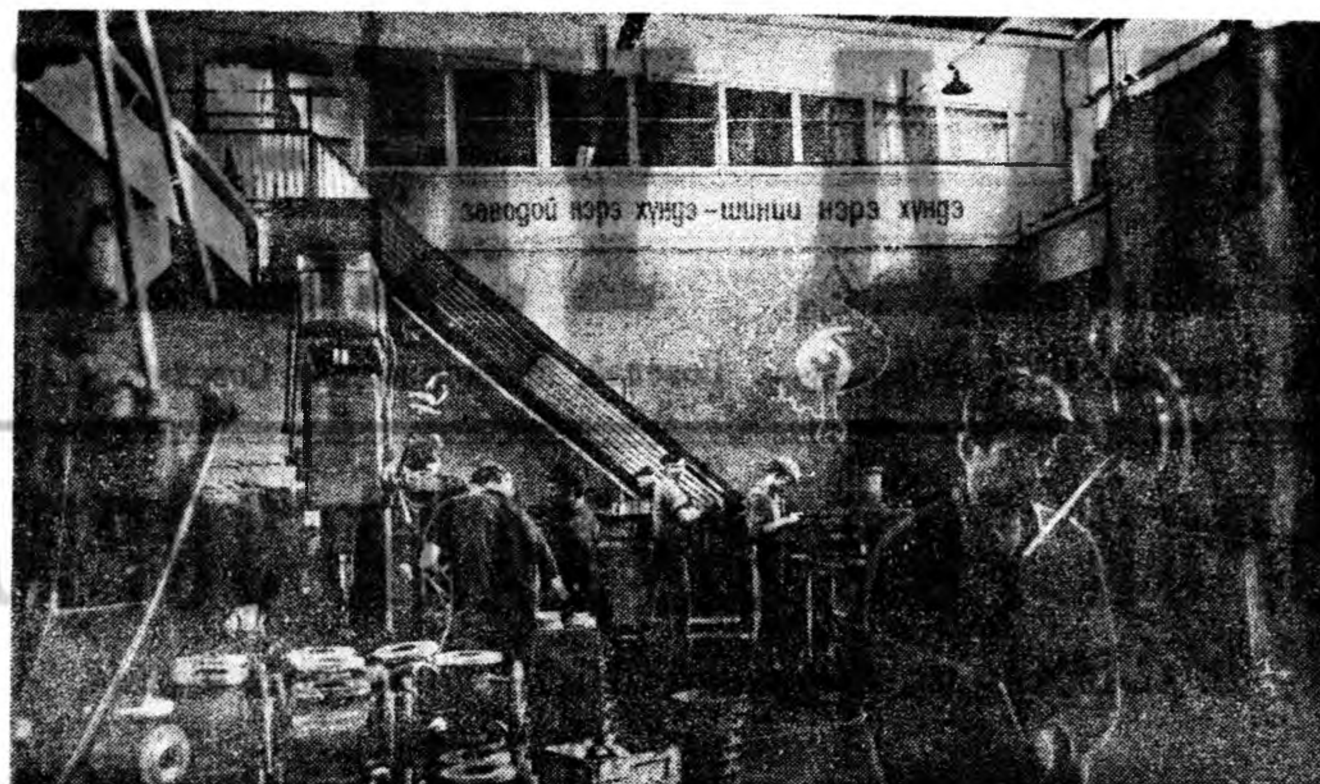
1966 онһоо эхилжэ, манай завод Баргажанай аймагай XXII партсъездын, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудые, мүн эндэхи Гааргын совхозые шефтээ абаһан байгаа. Эдэ ажахынуудта материально-техническэ туһаламжа үзүүлхэһээ гадна, шефскэ хүдэлмэримнай мүн ондоо шэглэлтэй бололсоһон юм. Ниитэ-политическэ, соёлой хүдэлмэри ябуулалсадаг, ажалай эмхидхэлэй эрхим аргануудые нэбтэрүүлхэ, мүрысөө эмхидхэлсэхэ мэтын туһаламжа үзүүлдэгбди. Үнгэрһэн 1968 ондо хүдөө ажахын үйлэдбэриие оньһожоруулха, электрификацилга хэхэ, һургуулинуудай, больницануудай, ажаһуудалай эрилтэ хангадаг эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэнь колхозуудта туһалһан байгаабди. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо больницын, баниин, дарханай мастерскойн, эхин шатын һургуулиин байшангуудта электрын гэрэл оруулагдаа. Машинно-тракторна мастерской соо электрын шэжэм утаһан тодхогдоо. Тарянай нэгэ тоогто электросетиин хэрэгсэл хабсаргагдаа. Мүн бусадшье ажал — хамтадаа 51 мянган түхэригэй хүдэлмэри эндэ хэгдээ. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо олон янзын хүдэлмэри хэгдэнхэй. Хамтадаа 75 мянган түхэригэй шефскэ туһаламжа үзүүлэгдэнхэй. Тэрээнһээ гадна Гааргын совхоздо ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Аймагай түб Баргажан тосхондо соёлой байшан, гостиница болон бусад барилга хэжэ байнхайбди. Мэргэжэлтэд-дархашуулые бэлдэхэ хэрэгтэнь туһаламсаабди — 3 токарь, 3 электрогаз гагнагшад манай заводто бэлдэгдэжэ, колхозуудта эльгээгдээ һэн.

Эндэхи колхозуудта жэл бүри заводнай хүдэлмэришэдые эльгээдэг юм. 23 тракторист, олон мэргэжэлтэй 25 механизатор үнгэрэгшэ жэлэй ургаса хуряалгада хүдэлөө. Хамтадаа 120 хүн хүдөө ажахын хүдэлмэридэ хабаадаа һэн. Лекци, концерттэй агитбригаданууд шефтээ абаһан колхозуудта ходо ошожо байдаг юм. Үйлэдбэриин түрүүшүүл — хүдэлмэришэд байд гээд лэ ошожо, ажал дээрэнь түрүү онол арга харуулдаг, түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха, зохёон тааруулха хэрэгтэнь туһалдаг байна. Заводой түлөөлэгшэдэй колхозниингуудтай хэдэг уулзалганууд хүмүүжүүлгын ехэ удха шанартай хэмжээ ябуулганууд болон гуримшанхай. Шефтээ абаһан колхозуудтаа комсомолшууд санаар ошожо, хөөрэлдөө хэдэг, концерт харуулдаг, хүдөөгэй спортивна мүрысөө эмхидхэлсэдэг юм.

Колхозно үйлэдбэриин түрүүшүүл заводой ехэ ехэ бүхы хэмжээ ябуулгануудта уригдадаг. Коммунис ажалай ударнигуудай слёдто эдэ түрүүшүүл заатагүй ерэдэг болонхой. Харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые, хадаха стендүүдые завод бэлдэжэ, колхозуудта үгэдэг юм. Клубууд, тосхонуудай үйлсэнүүдые, полевой стануудые зураглан гоёохын тулада заводой уран зураашад байд гээд лэ колхозуудта гарадаг гуримтай. Заводой, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, клубууд, библиотекэнүүдэй хоорондо, хүдэлмэришэд колхозниингууд хоёрой хоорондо холбоо барисаан байгуулагданхай.

Иимэрхүү шэнжэ түхэлтэй шефскэ хүдэлмэри городой бэшэшье предприятинууд ябуулжа байдаг юм. Тиихэдээ хүдөө нютагуудай болбосорол, ажаһуудал хүгжөөхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэдэг болонхой гэжэ онсо тэмдэглэлтэй. Хүдэлмэришэн ангиин хүдөөгэй ажалшадтай холбоо барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ эдэ бүгэдэн шухала удха шанартай байһаниинь элитэ.

Г. БОНДАРЕНКО,
Улаан-Үдын авиационно заводой парткомой секретарь.

ШЭНЭ ҺАЛБАРИ

Республикын томохон предприятинуудай нэгэн болохо «Теплоприбор» заводой талмай бусад заводуудайхидал тон адли. Цехүүдэй газаа таладань янза бүриин сэсэгүүд угалзатуулан һуулгагданхай, уряа, лозунг, гоё һайхан зурагууд хүнэй анхарал эжэлүүдгүй татана. Ажалшадай амарха һандалинуудшье эндэ-тэндэ табяатай. Харин цехүүд соо ороходо, элдэб орёо автомадуудай хүүеэн, хүдэлмэришэдэй хөөрэлдөөн, түмэрэй хаяраан бүдэхеэр дуулдажа, хүнэй досоо ямар бэ даа омог мэдэрэл түрүүлһэн шэнги: хүнэй ухаан бодолой хүсэн эндэ мэдэгдээдхинэ бэшэ гү?

«Теплоприбор» заводой продукци орон дотороо хэрэглэгдэхэһээ гадна, мүнөө үедэ 37 хари гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ. Куба, Иран, Афганистан, Венгри, Румыни болон бусад хари гүрэнүүдтэ Улаан-Үдын заводой тамгатай, эрхим шанартайгаар хэгдэһэн приборнууд эльгээгдэжэ, техническэ хэрэгсэлнүүдэйнь шухала хубинь боложо үгэдэг.

Хари гүрэнүүдтэ эльгээгдэхэ продукци бүтээн гаргадаг заводой нэгэ участогтай бидэ танилсабабди.

— Ажалшаднай бултадаа коммунис ажалай ударнигууд юм. — гэжэ участогай мастер В. А. Паршуков омогорхонгёор хөөрэнэ. — Гансал эрхим шанартай продукци гаргаха ёһотойбди гэжэ хүн бүхэн ойлгодог.

Слесарь Евдокия Черных гэгшын ажаллахыень харахадаа, гайхалаа барахаар: приборнуудай механизмын нэгэ хубиинь хэхэдээ, нюдэ сабшаха зуура бэлэн болгожорхино. Аймагай Соведэй депутат, заводой эдэбхитэдэй нэгэн, коммунист Е. Г. Черных үдэр бүри халаанайнгаа даабари 110—120 процент дүүргэдэг.

— Манай бүтээһэн приборнууд хари гүрэнүүдтэ ошохо гэжэ һанахада, ехэл һонин. Түби дэлхэйн хүнүүдтэ хэрэгтэй зүйлнүүдые мүнөө бүтээнэ гээшэлди. Энээхэн ажалаараа арадай дунда эб найрамдал, хани нүхэсэл бэхижүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулнабди гэжэ хэлэхэ эрхэтэйшье байхабди, — гэжэ слесарь эхэнэрэй хөөрэхэдэ, бидэ зүбшөөн байгаабди.

Слесарь Р. В. Андреева, А. Н. Волошина, А. Г. Ушенин, Л. В. Бацунова гэгшэд мүн лэ урагшатай бэрхээр ажаллажа, халаанайнгаа даабари 110—120 процентдэ хүргэнэ.

Слесарь-орёогшо В. А. Майоров түсэбтэ даабаряа 125—130 процентдэ хүргэжэ, нэгэшье голодоһо гаргангүй ажаллажа байдаг.

Байгша оной июнь һарада түсэбөөр хараалагдаһан 180 прибор энэ участогайхид болзорһоо урид бүтээжэ, Куба, Румыни, Венгри, Инди эльгээгээ.

Харин июль һарын түсэб үнгэрэгшэ һарынхиһаа һуралгүй ехэ — 500 прибор бэлэн болгожо, харин 8 гүрэндэ эльгээхэ даабаритай юм.

— Түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэбди, — гэжэ участогай ажалшад шиидэнгеэр найдуулна.

Сибирьтэхи нэгэ бүтүү углууда бүхы орон дотороо мэдээжэ болохо томо-томо предприятинууд урган бодохо гэжэ хэдэн арбаад жэлэй саана һанахыншье аргагүй байгаа. Харин мүнөө

Улаан-Үдын «Те[...] водой бүтээн г[...] рин приборнууд [...] дотор бэшэ, мү[...] рэнүүдтэ хэрэ[...] Шадамар бэрхэ [...] сөөр, совет хүн[...] оньһото машина[...] бүтээгдэһэн прод[...] хэйгээр таража, [...] тиин шухала эр[...] жэ хангана.

Буряад ороно[...] ностиин улам [...] бэеэ бэелжэ б[...] эдэ бүгэдэн бо[...] ленностиин ша[...] приборнуудые б[...] приятинуудай [...] тиимэшье үни [...] эдэ хурдан ту[...] байнхай.

С. СУ[...]

Зурагууд дээ[...] прибор» заводо[...] цех соо.

2. Экспортнэ у[...] слесарь, коммун[...] ник Л. В. Бацу[...]

Е. ЗАХАР[...]

ИНДУСТРИАЛЬ[...]

Багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн улам ойртожо байгаа оршон байдалда Буряад нютагай ажалшад бүхы оронойнгоо хүн зонтой хамта урагшаа дабшана. Буряадай АССР-эй бии болоод, хүгжэн дэбжэжэ байһан ушар хадаа үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилан хүгжөөхэ гэһэн ленинскэ национальна политикын бодото бэелэлэй гэршэ мүн болоно. Совет засагай илаха үедэ аралуудай экономическа байдал адли тэгшэ бэшэ байһан гээшэ ааб даа. Совет засагай оршон мандажа байгаа жэлнүүдтэ энэ гээгдэл усадхагдаһан байна. Урданьгансал түүхэй эд үгэдэг аграрна захахизаарнууд байһан (Буряад орон тон иимэ байһан гээшэ ааб даа) нютагуудай индустриальна хүгжэлтэнь социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ илангаяа хурдан түргэнөөр дабшаһан түүхэтэй. Эгээл нимэһээ коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулжа байһан мүнөөнэй шатада бүхы Совет республиканууд экономическа хүгжэлтын, арад зоной ажаһуудалай хэмжээгээр тиимэ ехэ илгаагүй болонхой. Гээшье һаа, бага зэргын илгаанууд бии. Мүнөөшье республиканууд болон районуудай промышленна хүгжэлтэ тон адлихан байха аргагүй. Юуб гэхэдэ, байгаалиин эрхэ байдал, арга боломжонуудынь, тэрэшэлэн эртэ урда сагһаа хойшо гуримшаһан ёһо заншалнуудшье бии гээшэ аабза. Тэрэнһээ гадна район районуудай экономическа онсо илгаанууд байха ёһотой.

Партиин X съездын шиидхэбэриин ёһоор, манай ороной республиканууд болон элдэб районуудай экономико хүгжөөхэ хэмжээнүүд абтажа эхилһэн гээшэ. Район бүхэнэй байгаалиин ба экономическа арга боломжонуудые хараадаа абалсажа, ниитын үйлэдбэриие ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ гэгдэһэн юм.

СССР-тэ социализм байгуулха ленинскэ түсэб дотор партиин X съездын шиидхэбэринүүд улам хүгжөөгдэн бодотоор бэелүүлэгдэһэн түүхэтэй. Тиигэхэдээ хүндэ индустри бүлюу ехээр хүгжөөхэ гэжэ онсо тодорхойлогдоо бэлэй. Хүндэ индустригүйгөөр, тэрэниие һэргээн бодхоонгүйгөөр ямаршье промышленность байгуулжа шадахагүйбди, энээнгүйгөөр бэеэ даанхай гүрэн байхамнайшье бэрхэтэй гэжэ В. И. Ленин заадаг байгаа.

Ороноо индустритай болгон хүгжөөхэ тухай В. И. Ленинэй хараа бодолнууд партиин XIV съездын шиидхэбэринүүдтэ тодорхойгоор заагдан хараалагдаа һэн. Энэ съездһээ хойшо ороноо индустритай болгохо хараа шугам бэелүүлэгдэжэ эхилээ бэлэй. Энээнэй гол зорилгонь социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха гэһэн юм.

Машинна томо үйлэдбэриие бүхы орон дотор жэгдээр хүгжөөхэ гээшэ социалис индустриализациин гол шухала шэнжэ мүн. Урдань гээгдэжэ ябаһан үндэһэ яһатад ба арад зон энээнэй ашаар капитализмын шатые алад гаран, социализмда орохо арга боломжотой болоһон байна. Олон үндэһэ яһатантай Совет ороной таһаршагүй хуби болохо Буряад орондо үндэһэн хубилалтанууд мүн лэ боложо эхилһэн юм. Энэ хэрэг Буряадай республикын байгуулагдаһан үе сагтай тудалдаһан байна. Республикын бии болоһон жэлдэ ахир тулюурхан түхэл шэнжэтэй, жэжэхэнүүд 16 предприяти хүдэлөө бололог һэн. Буряад ороной арадай ажахыда промышленна продукциин хэмжээн оройдоо 11,6 процент бололог байба. Иимэ болоһонһоо хойшо республикын экономико аграрна шэнжэтэй байһан, индустри байгуулха хэрэг шэнээр эхилэгдэһэн түүхэтэй. Мүнөөнэй томо томо предприятинуудай байгуулагдажа эхилһэн тухайда оло дахин тон дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэһэн хадань энээн тухайда дахин тоогтоһоной хэрэггүй.

Дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ Буряад эрониие индустриализацилха хэрэгтэ нилээд ех[...] туйлагдаһан юм. Сов[...] хабтар ехэ туһалам[...] ашаар хэдэ хэдэн то[...] на предприятинууд [...] Машина бүтээлгын [...] ханай комбинат, [...] дын вольфрам-молиб[...] болон бусад бодоо [...] да тээхи жэлнүүдтэ [...] хүгжэлтын онсо [...] шэнэ барилганууд [...] дан гүргэн даб[...] һан. Энэ хадаа ур[...] ябаһан национальна [...] та бэелүүлэгдэһэн и[...] лизациин онсо шэнж[...] Эдэ районуудай инду[...] жэлтын алхамыень [...] лунда зэргын дабша[...] болоо һаа, һуралгүй [...] гээшэ.

Буряад орон хаант[...] хэй эд үгэдэг газары[...] дайнай урда тээхи т[...] үедэ индустриальна [...] лика болоһон юм.

Ажахын социалис [...] һайн байһые бүри [...] тодоор харуулхын, о[...] тантай Советскэ Союз[...] на асуудалай зүбөөр [...] харуулхын тулада [...]

АВТОКРАН БҮТЭЭГДЭНЭ

«Электромашина» завод — Буряадай томо индустриин түрүүшын предприятинуудай нэгэн мүн. Анханда механическа мастерской байһан. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ ой модоной промышленностиин трактор, машина болон бусад техникэ заһабарилдаг завод («Механлит») байдагынь хүнүүд һанана ёһотой.

Мүнөө республикын промышленна томо предприятинуудай нэгэн болохо «Электромашина» завод жэл ерэхэ бүхэндэ ургажа, улам хүгжэнги болоно. Энэ заводто бүтээгдэдэг мантан томо автокран, электродвигательнууд манай ороной элдэб газарнуудта эльгээгдэхэһээ гадна, мүн хари гүрэнүүдтэ абаашагдана.

«Электромашина» заводой кран-бүтээгшэд 10 тонно ашаа тээхэ шададалтай шэнэ автокран байгша оной эхинһээ бүтээн гаргадаг болонхой. Иимэ автокран бүтээхын тула, эндэхи нэгэ цехэй бүхы технологи шэнэдхэн хубилгагдажа, энэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна.

Кран-бүтээлгын цехэй хүдэлмэришэд хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа, урдаа табиһан зорилгоо сум дүүргээ: шэнэ түхэлэй 25 автокран мүнөө үедэ һэаглалгада үгтэнхэй.

Кран-бүтээгшэд: мастер В. Губко, слесарь-хабсаргагша эхэ дүү Калашниковтан, слесарь Н. Авдоничев, электро-гагнуургшад В. Рудаков, В. Шишмарёв болон бусад эршэтэ ажалаараа шалгаржа, тус тустаа түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Зурагууд дээрэ:

1. 10 тонныш шэнэ автокран.
2. Заводой түрүү электро-гагнуургшадай нэгэн Виктор Шишмарёв.

П. БУРМАКИНАЙ фото-текст.

ХҮГЖЭЛТЫН ШАТАН[...]

1917—1923 ОНУУД

Россин олон үндэһэ яһатанай хизаарнуудай дунда [...] эгээл гээгдэнгинүүдэй нэгэн байһан. Мал үсхэбэрилдэг[...] зоной олонхидынь нүүдэл гү, али нүүдэлшүү гуримаа[...] байһан.

Буряад орондо промышленность гэжэ байгаагүй. [...] ородог түүхэй эд болбосоруулдаг мастерскойн түхэл[...] предприятинууд хүдэлөө болодог һэн. 1917 оной январ[...] дээгээр Дээдэ-Үдэдэ 16 иимэ предприяти бии һэн. Э[...] хүн ехэнхидээ бар хүсөөрөө хүдэлдэг бэлэй.

1924—1928 ОНУУД

Буряадай республикын промышленность һэргээн бо[...] нэлэн хубилгаһан үе 1924 оной эхиндэ эндэ байһан элд[...] мышленна 30 предприятинуудай 6-инь лэ гүрэнэй, 8-[...] ративна мэдэлэй, 16 үмсын байһан юм. Тиимэһээ эдээн[...] раалан гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан түүхэтэй.

Республикын арадай ажахые һэргээн бодхоохо, про[...] тиие шэнэлэн дэбжээхэ хэрэгтэ совет гүрэн ехэ туһала[...] һэн. 1923 ондо болоһон ехэ ган гасуурай һүүлээр Бух[...] гүйсэдхэхэ комитет Буряадай республикада эдеэ хоол[...] 500 мянган пүүд таряа үгэһэн байгаа. Мүн механическа[...] нуудые («Механлит»). Доодо-Онгостойн хирпиисэ[...] завод[...] хоохын тула ехэ мүнгэ зөөри һомолһон юм. 1923—1[...] промышленностиин капитальна барилгада 943,7 мянган [...] мологдоо һэн. Энэ үе соо Сэлэнгын сульфатна, Дээдэ-Үд[...] хиин, модо хюрөөдэдэг, Сүхын арһанай заводууд шэнэл[...] байгаа. Сэлэнгын модоной завод баригдаа бэлэй. 1927 [...] типографи баригдажа эхилээ.

Игэжэ республикын промышленность социалис ш[...] лоһон юм.

ТҮРЭЛ ОРОНОЙМ ГАЛНУУД

орон соогуураа ябаг-
дөө. Ута ногоон ваго-
н экспрессэй дүүжэн
нодолнууд түрэһэншье
н олон тоото городуу-
ман, шүрэгэр хоолойто
нуудай утаагаа һэбин
нда харагдаа. Үй түмэн
соһон Ураалай шэлэ
нуудые үнгэрхэ зуураа,
онһоо мордоһон са-
в, һанан ойлгогдоогүй
утга абтадаг һэм.
мнай кочегарка гэгдэ-
тухай һайхан үгэ дуу-
дые шудхажа, эюул-
адхуулжа байдаг Маг-
тоһоной. Үе үе бо-
орон, Буряад тухай-
й һанаад орхиходоо,
хэнһээшье дутахагүй,
тдахагүй хүсэтэ ин-
ай болонол гэжэ ойл-

нотынгоо сэнхир хүхэ
ябапам. Үйлсэ гудам-
ан, заводуудай хашаа

соогуур сахилгаан мэтээр ялагашаһан зайн галай гагнуурай толон, булад, шэрэм шудхажа байһан хүбүүдэй улаабхюулһан наран, уянгатайгаар ханхиналдаһан трамвайнууд, үдэр, һүниие мэдэнгүй түшэгэнэжэл байдаг республикымни зүрхэн — ТЭЦ-эй галнууд, сэлмэг тэнгэриемнай сэгээн хүхөөр харуулжа байдаг ябталагдаһан шэлнүүд, түмэр замаар шуумайдаг локомотивууд минии сэдьхэлэй хүлгөөн соо орожо, омогорхолой гайхамшаг мэдэрэл түрүүлнэ. Харан үзэн ябахадам, индустриальна Буряадайм түхэл шэнжэ гансахан Улаан-Үдэ хотын энэ зураглалһаа эли тодо болоно.

Эсэгымни хөөрөөн толгой һоһоом гаранагүй. 1932 оной үбэл минии эсэгэ Дээдэ-Үдэ ерэһэн байгаа хаш. Үшөө залуу ябаһан хүбүүн Элхиин харгыһаа холошье ошоогүй һааб даа. Зүгөөр Хэжэнгэ нютагһаа мори тэргээр иишэ зорижо ерэһэн аха нүхэдөө харахадаа, тужа байһан газарта ерээдүйн заводой мантан һууринуудые тодхоһыень үзэхэдөө, оло мянган хүнүүдэй хүрзэ, һүхэ, хайлаа бариад оролдоһыень шэнжэлхэдээ, мартагдашагүй нэгэ бодолдо эсэгэмни эзэлэгдээд, бишыхан хүбүүндэ тэрээн тухай хөөрэгшэ һэн.

Мүнөө тэрэниинень ЛВРЗ гэнэбди. Манай эсэгэнэрэй, аханарай, нүхэдэй бүтээһэн, заһабарилһан тепловоз, электровозууд ороной түмэр замуудаар шуумайлдана. Хэжэнгэ нютагаймнай юрын хүбүүдэй нэгэн, Цырендоржо Ринчинов 1936 онһоо хойшо энэ заводто хүдэлнэ. Цырендоржын бүтээһэн, заһабарилһан комтелтой паровозууд Сталинград, Москва шадарай тулалдаануудта хабаадалсаха хүбүүдые шэрэжэ, баруун зүг тээшэ уурал һаарал табиһан байха.

Индустрита орон гээд Буряадаа дэмы нэрлэнэгүйб. Октябриин революциин урда тээ минии орон—Буряад дотор промышленна предприяти гүүлэхэ юумэн үгы шахуу бэлэй.

Харин мүнөө харыт. Заха холын гэлсүүлдэг байһан Захаамин нютагта вольфрам-молибденэй комбинат хүдэлжэ, Эхэ оронойм үнгэтэ металлургиин омогорхолынь болонхой. Үшөө 1934 оной мартын 12-то СССР-эй хүндэ промышленностиин арадай комиссар Серго Орджоникидзе Зэдын энэ комбинадай барилгые эхилхэ тухай захиралтада гараа табяа юм.

Тэрэнһээшье холо бэшэ Баян-Голой шулуу нүүрһэнэй уурхай оршодог. Нютагай ангууша үбгэн Шампи Ямпиловай габьяа яажа мартахаб! Промышленностиин хилээмэн гүүлэһэн шулуу нүүрһые хэн түрүүн оложо асараа һэм! Шампи абгай. Түрэл нютагайнгаа алишье талаараа хүгжэхэ хэрэгтэ, индустриин эршээр гол һудаһанайнь лугшахын тула Шампи абгай оролдожо, үнэтэ түлишэ оложо үгөө ха юм.

Буряад орон соогуур үшөө революциин урда тээ ябажа, аяншалжа гараһан хүнүүд олон бии. Тэрэнэй олонхинь энэ манай хизаарай һайхан байгаалиие, баялигые, уудам дэлюуниие хаража гайхаһаншье һаа, совет наран доро мандаха, шэнэ наһая эхилхэ дайдын, арад зоной хуби заяае таажашье шадаагүй, этигээшьегүй. «Сибирь — богоолшолгын орон» гэжэ мэдээжэ нэгэ этнографой бэшэһэниинь һанаанда эли тодоор ороно. Хаанта засагай нэгэ сатрапай самнаһаниинь мартагдаха аал? Жэжэ яһатан — буряадуудые дэлхэйн хүрьһэн дээрэһээ үгы хэжэрхихоор аашалаа бэшэ һэн гү?!

Буряадууд үгы болоошьегүй, үгы болохошьегүй. Агуу багша Владимир Ильич Ленинэй һургаалта партиин удариһаһан Октябриин революциин наран доро Буряадай таланууд нойрһоо һэрин жэгнэгдэжэ, гансал мал ажалай хизаар бэшэ, хүсэтэ индустриин зүрхэ шагнаһан, тэрэнэй гүйдэлые улам хурдадхаһан ехэ түбүүдэй нэгэн болоо ха юм.

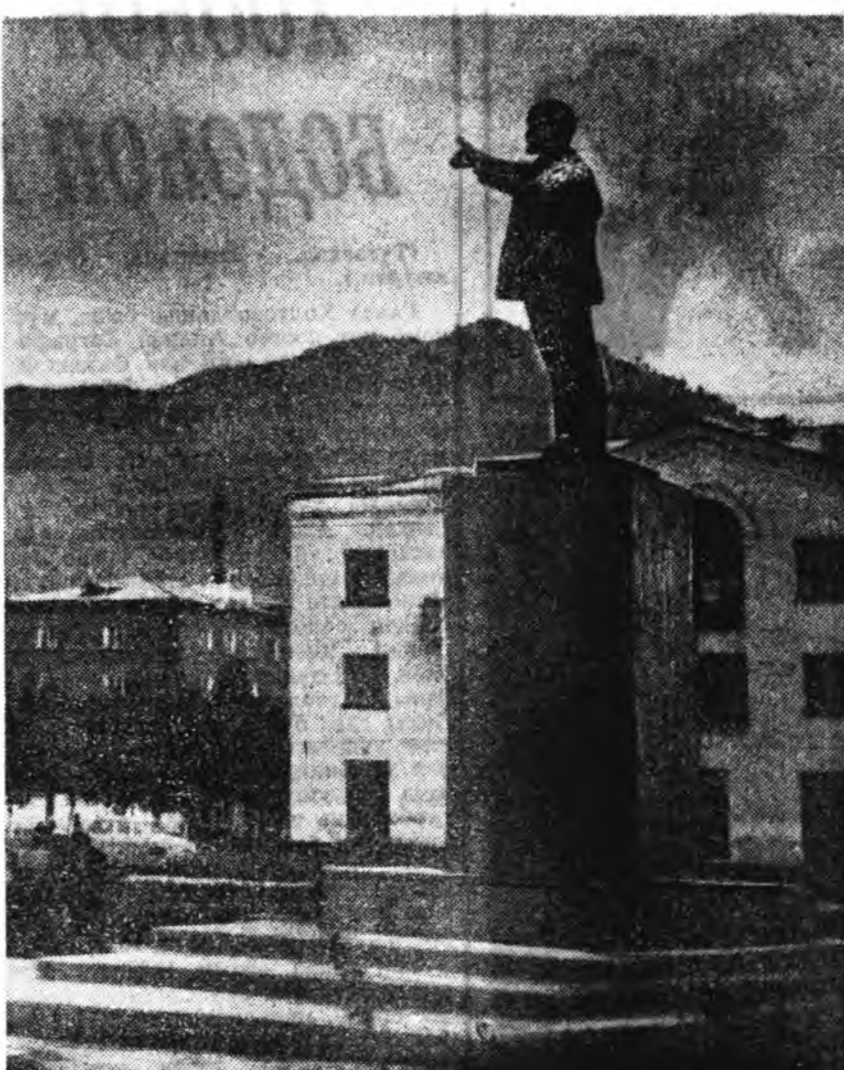
Гансахан Улаан-Үдэдэмнай промышленна хэды предприяти бии гээшэб?! Нарин сэмбын фабрика, «Теплоприбор», «Электромашина», шэлэй заводууд гэхэ мэтэнүүдһээ эхилээд, дурдамаар, омогорхомоор нэрэнүүд олон даа. «Электромашина» заводой бүтээһэн продукциие харин гүшэ гаран гүрэн абана. Сэмбын фабрикымнай бүтээһэн бүд Брюссель хотодо болоһон уласхоорондын выставкэ дээрэ дээдын дээдэ шагналда хүртөө һэмнай.

...Буряад оронойнгоо ниислэл хото Улаан-Үдын гудамжануудаар алхална гүб, али нютаг нютагуудай дээгүүр ниидэн, индустриальна шэнжыень дахин дахин ойлгоно гүб, үгышье һаа, СССР-эйм ехэ промышленностиин алтан жасада минии Буряадай оруулжа байһан нангин хубитые мэдэржэ, ойлгожо ябана гүб — хаанашье ябаа һаам, хүнүүдтэйш уулзажа, хөөрэлдөө зугаалалдааш һаам, шэнээр хүгжэһэн, эршээ абаһан индустриин һудал мэдэгдэжэ, ойлгогдожо байнал.

Ой модооршье, ашагта малтамалааршье, уһа голооршье, уула хадааршье, бэлшээри нугааршье баян түгэлдэр Буряад оронойм индустриин галнууд хурсаар яларжал байна. Ажалша, малша байһан Буряад оронойм хүбүүд, басагад хүсэтэ жолоо барилсаад, халуугаар сорьёһон мартенүүдэй үүдэндэ зогсожо, уһан мэтээр урдаһан шэл бурмые хэб соогуур шудхан эльбэнэ, орёо оньһон приборнуудые бүтээгээд, «Буряадай АССР, Улаан-Үдэ» гэһэн тамга табяад, хариин гүрэнүүдтэ эльгээнэ.

Хурсаар бадарагты, Буряадайм индустриин галнууд! Танай ошон агуу Октябрьһаа эхитэй бшуу. Танай одонууд тала дээгүүрнай сасараа ха юм.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Алас холын арюун замыемнай заажа **Ильич** багша зогсоно.
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

...ХНИКЫН ХҮСӨӨР

й гараар манай орон
шэнжэ үндэһөөрөө
элитэ. Буряад оро-
тай болгохо хараа тү-
дахатай хамта барил-
гуулха асуудал шиид-

индустриин хүгжэһэн
онуудһаа эхитэй. Ба-
алнуудые гаргадаг за-
приятинуудһаа эхилээд.
лгын томо индустри
юм. Индустриин энэ
хүгжэһэн тухай ма-
дент Буряадай барил-
ин главна инженер
эдэ хэдэн асуудалтай-

Барилгын индустриин
жэн ямар гээшэб, ой-
ууд тухайнь тобшоор

ын табан жэлэй түр-
ленна ехэ барилганууд
хараалагданхай. Тэдэ-
нь тоолоод яахамнайб.
жэл соо барилгын ин-
хүгжөөхөөр хараалаг-
лгын материалнуудай

предприятинуудые шэнэдхэн үргэдхэхэ проект-түсэбүүд табигдажа, дүүрэнтээд байна. Хэрбээ гэр барилгын комбинат мүнөө 35 мянган дүрбэлжэн метр хэмжээтэй гэр байра жэл соо үгэдэг һаа, хожомоо 100 мянган **дүрбэлжэн метр** үгэдэг болохоор үргэдхэгдэхэ хараатай. Городой барилгын бүхы организацинууд мүнөө эды шэнээн продукци үгэжэ байна. Саашадаа манай городто гэр байрын барилгын ямар хэмжээтэй болохо байһые эдэ тоонууд үшөө дахин тодорхойлно. Промышленна барилгын бааза мүн лэ ехээр үргэдхэгдэхэ юм. Энэ зорилгоор түмэр-бетон зүйлнүүдые гаргадаг завод, ЖБИ-2 гэдэгүүд үргэдхэгдэн шэнэлэгдэхэ, хирпиисын заводууд баригдаха болонхой. Мүн барилгын ондоо нэгэдэлнүүд энэ талаар ехэ юумэ хэхэ бэзэ даа.

Асуудал: хүдөөгэй барилгада ямар туһаламжа үзүүлэгдэдэг гээшэб?

Харюу: барилгын ондоо нэгэдэлнүүдһээ гадна, манай управлени хүдөө нютагуудта ехэ барилга хэдэг юм. Ямар барилга хэнэбибди гэхэдэ, һургуулиин, ажаһуудалай элдэб барилга, гэр байшангууд, малай байранууд болон бусадые баридаг байнабди. Жэшээнь, Хэжэнгэдэ ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинат, Соведүүдэй байшан, 760 үхибүүдэй һураха һургуулиин байшан гэхэ мэтэ барилга хэгдэнэ. Аймаг бүхэндэ шахуу элдэб барилга хэжэ байнхайбди. Мүнөөнэй эрилтын ёһоор түсэблэгдэһэн байшан гэрнүүд хүдөөгүүр болоно. Хүдөө нютагуудай шэнжэ түхэл ондоо болгохоһоо гадна, үйлэдбэриингшье, гэр байрыншье барилганууд хүн зоной ухаан бодолдо ехэ нүлөөтэй байдагынь эли. Энээнтэй хамта хүдөөдэ индустриальна культура нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эдэ бүгэдэн ехэ удха шанартай ааб даа.

Барилгануудые бодхоожо, ажахынуудай эрилтэ хангахатаяа хамта социальна ехэ удха шанартай ажалай хэгдэжэ байһые ойлгонобди.

Асуудал: барилгын техникээр хэр зэргэ хангагданги гээшэбта?

Харюу: барилгын техникэ манда яһала бии гээшэ. Техникээр хангагдасамнай 100 процент болоо гэхэдэ буруу болохогүй. Барилгын техникэ ороной бүхы хизаар нютагуудһаа ерэнэ, тэрэ тоодо манай городой «Электромашина» завод автокрануудые үгэдэг. Барилгын талмайнуудта мантан томо бульдозернууд, экскаваторнууд, автосамосвалнуудай хүдэлжэ байхые зонууд харадаг бэзэ.

ХАРГЫ ЗАМ

Арадай ажахын хүгжэхэтэй хамта ашаа шэрэлгэ мүн лэ жэлһээ жэлдэ ехэ болоно. Түмэр замһаа гадна, Буряадай республикын эрхэ байдалда автомобильна харгы айхабтар ехэ удха шанартай.

Анханда харгы зам яндан тулюур байһаниинь эли. Революциин урда тээ Буряад нютагта автомобиль гэжэ байгаагүй. Түрүүшын табан жэлэй эхиндэ республика дотор 17 автомобиль тоологдодог һэн. Тиихэдэ 1933 оной эхээр 250 ашаанай, 29 хүнгэн машина, тусхай 16 автомобиль байһан. 1940 ондо республика дотор ашаанай 29 хүнгэн 286 автомашина, 19 автобус бии болоод байба.

Мүнөө харгы замшье һайжаранхай, элдэбын машинануудшье бии болонхой. Республикын холо ойрын харгынуудта томо томо элдэбын машинанууд ябажа байнхай.

Уһан замай, агаарай транспорт ехээр хүгжэнхэй. Улаан-Үдэдэ бүтээн гаргагдадаг АН-24 гэжэ томо самолёт хүршэ городууд болон зарим аймагуудта ниидэнэ.

РЕСПУБЛИКА БОЛОО

н индустриальна хүгжэл-
лтай гэжэ һанагдана.
й Буряад орон—Советскэ
н зүгэй экономическа, за-
томо районуудай нэгэн
Республикын арадай ажа-
а продукци 1940 онһоо
болотор 5 дахин ургаа. Гад-
ай ажахыда үндэһэн
нууд болоһон байна.
нностиин эзэлдэг һуури
болонхой. Республикын
жахын бүхы продукциин
гурбан хубиие промышлен-
ө үгэжэ байна. Нэгэ жэл
гаргадаг промышленна
тоо хэдэн зуу миллион
тоологдоно. Түгэс хүгжэн-
иин тон шухала удха
түрүү һалбаринууд: үнгэтэ
машина бүтээлгэ, ме-
оруулга, прибор бүтээл-
техническэ, шулуу нүүр-
модоной, хүнгэн, эдеэ хоо-
шленность, барилгын ма-
дай промышленность болон
ринууд бии болонхой. Бу-
й промышленностьда шэ-
ескэ промышленность бии
йна. Сэлэнгын целлюлозно-
комбинат баригдажа байн-
ескэ Союз доторхи модоной

химиин мантан томо предприятинуудай нэгэн энэ болоно.

Республика доторнай өөрын түлишын, энергетическэ бааза байгуулагданхай, жэл ерэхэ бүри үргэдэн хүгжэнэ. Нэгэ жэл соо 1,2 миллион тонно шулуу нүүрһэн малтан абтана. Гол түлэб Гусиноозерск уурхайһаа иимэ түлишэ абтана. Ууралаар хүдэлдэг хэдэ хэдэн электростанцинууд —Улаан-Үдын ТЭЦ, Тимлюйн, Баян-Голой электростанцинууд — хүдэлжэ байдаг. Хүсэ ехэтэй Гусиноозерско ГРЭС-эй барилга эхилэнхэй. Эдээнэй хажуугаар республика дотор багахан электростанцинууд, электроустановконууд хүдэлдэг юм. Эрхүүһээ Улаан-Үдэ хүрэтэр электрын гэрэл, хүсэ дамжуулха үндэр лини татагданхай. Тиигэжэ Сибириин нэгэдэмэл энергосистемэдэ Буряад ороной энергосистемэ нэгэдүүлэгдэбэ.

Иигээд байхадаа Буряадай республика бухэсоюзна удха шанартай экономическа районуудай тоодо оролсоо гэжэ эдэ тоо, баримтанууд гэршэлжэ байна. Манай промышленностиин зарим зарим һалбаринууд амжалтатайгаар хүгжэжэ, хамтын жасада оруулдаг продукциин хэмжээн нилээдгүй ехэ болонхой.

Промышленностьмнай жэлһээ жэлдэ улам үргэдэжэ, ехэ хэмжээтэй боложо байна. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ илангаяа ехэ хубилалтанууд болоо. Республикын холын хэдэ хэдэн районуудта энэ һалбари бии боложо эхилээ юм. Урдань промышленностиин ямаршье гуламта байгаагүй нютагуудта ой модоной, горнорудна, эдеэ хоолой болон бусад томо томо предприятинууд бодоһон байна. Республикын бүхы районуудта нютагай удха шанартай элдэб янзын продукци бүтээн гаргадаг предприятинууд бии болоод, хүдэлжэ байнхай.

Республика дотор промышленностиин хурдан түргэнөөр хүгжэхэтэй хамта хүдэлмэришэн анги урган гараа, арад зоной тоо улам олошороо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээниие нимэ жэшээ дээрэһээ харуулая. 1926 онһоо 1968 он болотор республикын арад зоной тоо хоёр дахин олошороо.

Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн Буряад ороной хүдэлмэришэн анги жэлһээ жэлдэ олошоржо байнхай. 1966 ондо промышленностьда 78,5 мянган хүн—хүдэлмэришэд, инженернүүд, техникүүд хүдэлжэ байгаа. Буряад үндэһэтэдэй дундаһаа инженернүүд, техникүүд болон үйлэдбэриие ударидагшадай тоогой олошорһон ушар хадаа ажахын социалис системын булюу һайн байһанайнь эли тодо гэршэ мүн болоно. Революциин урда тээ промышленна томо предприятида буряад хүн хүтэлбэрилэгшэ гү, али инженер байжа шадаха һаал? Гансал зүүдэндээ хаража боломоор байгаа бэзэ. Тиин гэхэдэ совет үе сагта гайхамшагта хүнүүд — үйлэдбэриие эмхидхэгшэд—Социалис Ажалай Геройн, локомотив-вагон заһабарилгын заводой цехэй начальник Анисим Оширов ба бусад томо томо предприятинуудай директорнууд: Г. Б. Баиров, И. Д. Даржаев, П. Н. Бурлов, А. Р. Болотов болон бусад урган гараал.

Буряад орондо туйлагдаһан эдэ амжалта, туйлалтанууд сэсэ мэргэн ленинскэ национальна политикын аша үрэ мүн. Буряад ороной арадай ажахые хүгжөөхэ холын хараата түсэбэй ёһоор, саашадаашье улам хурдан түргэнөөр индустри хүгжөөгдэхэ юм. Промышленна шэнэ шэнэ предприятинууд ашаглалгада орохо, манай нютагай байгаалиин баян хэбтэшэ улам ехээр шэнжэлэгдэжэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүд улам хүгжөөгдэхэ байна.

Ф. ШУЛУНОВ,
экономикын эрдэмэй кандидат.

ХООҺОН ГАЗАРТА БОДОҺОН КОМБИНАТ

Гушаад онууд... Залуу совет орон дотор хаа-хаанагүй шэнэ барилгануудай охито ажал. Орон нютагаа индустритай болгохын түлөө арад зон тэмсэжэ оронхой. Эдэ жэлнүүдэй габшагай, шэн зоригто зохёон байгуулхы ажал совет арадай түүхэ домогто алтан үзэгүүдээр бэшэгдэн ороо.

Асари мантан арадай барилгануудай сууряан холын Буряад орондошье хүрэжэ ерэбэ. Шэрэнгитэ ой тайгын шууяжа байһан газарта шэнэ барилгануудай галнууд носожо эхилбэ, шэнэ городууд бодобо, оньһон техникээр зэбсэгжүүлэгдэһэн предприятинууд байгуулагдаба.

Буряад орондо хоёрдохи табан жэлэй үедэ Советскэ Союзай үнгэтэ металлургиин томо предприятинуудай нэгэн — Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат бодоо.

ОЙ ТАЙГА СОО...

Комбинадай бүхы һалбаринууд ой тайга соо бодоһониинь бүгэдэндэ эли. Алтанай хэбтэшэтэй холын Захаамин нютаг тээшэ геологууд, промышленнигууд үнинэйл дуугташалдадаг байһан бэлэй. Ехэ-Шабарта, Хасуурта, Мэргэн-Шанаа болон бусад газарнуудаар ганса нэгээрээ олзо бэдэрэгшэд нилээдгүй олон жэлдэ алта угааһан ааб даа. Һүүлэй 30 жэл соо 4 экспедици энээн руу ябажа бусаһан юм. 1923 ондо геолог А. В. Арсентьев Мэргэн-Шанаа, Хужарта нютагуудта вольфрамай хэбтэшэ бии гэжэ тодорхойлоо бэлэй.

Арсентьевэй баримтануудһаа үндэһэлэн, Зүүн Сибириин геологическа трест 1932 ондо Зэдэ голой бэлшэр руу байгаалиин баялиг бэдэрхэ 4 экспедици эльгээгээ һэн. Залуу бэрхэ геолог М. В. Бесова тэрэнэйнь нэгые ударидаа. Гуджирка, Юнхэр гэдэг газарта энэ партиинхид бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэри наринаар ябуулба. Ангууушан Шампи Ямпилов, бэдэрэгшэд-хүдэлмэришэд А. Н. Юрьев, М. А. Серых гэгшэд энэ хэрэгтэнь эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Хойто жэлынь Г. В. Тихомиров шэнжэлэлгэ-бэдэрэлгээ үргэлжэлүүлжэ, шэнэ уурхайнуудые олобо. Газаршалагшад Эрдынеев, Ямпилов гэгшэдэй туһаламжатайгаар Бесовагай отряд Мыла, Һонгиното, Хара-Хужир гэжэ голнууд шадар ехэ уурхайнуудые нээгээ бэлэй. Хойшонхи жэлнүүдтэнь бэдэрэлгын хүдэлмэри бүришье эршэтэйгээр ябуулагдаба. 1937 ондо молибденэй Первомайска уурхай нээгдэһэн юм.

1934 оной октябриин 11-дэ Зэдын комбинат баригдажа эхилээ һэн. Энэл оной эсэс багаар 123 хүнтэй хүдэлмэришэдэй коллектив эмхидхэгдээ. Ашагта малтамал бэдэрэгшэдэй артельнүүд байгуулагдажа, вольфрам малтажа захалаа. Түрүүшээр малтагдаһан шоройе тачкаар, мори тэргээр шэрэдэг байһан ааб даа. Бишыхан хобоонууд соо элһэн угаагдадаг һэн. 1935 ондо 0,75 кубометр хэмжүүрэй шанагатай, ууралаар хүдэлдэг экскаватор түрүүн абтаа.

1937 ондо городой локомобильна электростанци түрүүшын ток үгэбэ. Тэрээнһээ хойшо автомобиль заһабарилха мастерскойнууд, заһабарилгын механическа завод баригдаа. Вольфрам малтажа абахатайгаа хамта Холтосоной уурхайда бэдэрэлгын, бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэдэг байба. 1939 ондо шанаржуулгын фабрика баригдаа, Холтосон рудник ашаглалгада үгтөө бэлэй.

1940 онһоо «Первомайский» гэжэ молибденэй рудник хүдэлжэ эхилһэн юм.

ЭЛЕКТРЫН ГЭРЭЛ, ХҮСЭН

Комбинадай үйлэдбэриин хүгжэхэтэй хамта энергетикэ улам үргэдэһэн байна. 1936—37 онуудта Баян-Голой шулуу нүүрһэнэй уурхайе шэнжэлхэ хүдэлмэри хэгдэбэ. Эндэнь электростанци баригдажа, 1942 ондо ток үгэжэ эхилээ. Бии болоһон үдэрһөө эхилээд, тус комбинат вольфрам, молибден ехээр үгэдэг байһан юм. Түрүүшын жэлнүүдтэ манай комбинат вольфрамай концентрат гаргалгаар орон дотороо нэгэдэхи һуури ходо эзэлдэг байһан.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ Зэдын комбинат орондоо нилээдгүй ехэ хэмжээнэй вольфрам үгэжэ байба.

35 жэлэй туршада манай комбинат ороной хара металлургиие вольфрамаар, молибденээр хангажа байнхай. Энэ үе соо вольфрамай, молибденэй концентрат абалга 5 дахин ургаа. 1935 онойхитой жэшэхэдэ, валова продукци гаргалга 8 дахин ехэ болоо.

Оронойнгоо промышленна районуудһаа холо байһан дээрэһээ комбинат тусгаар ехэ бэрхэшээлнүүдые дабан ургаһан, хүгжэһэн юм гэжэ тэмдэглэлтэй. Ушар нимэһээ гол һалбари—баялиг хэбтэшэ малтан абаха һалбари хүгжөөхэһөө гадна, гол үйлэдбэриин һаадгүйгөөр хүдэлхын тулада хамһабариин элдэб ажахынуудые эрхилхэ баатай бологдодог һэн. Иигэжэ манай комбинат өөһэдөө модо бэлэдхэдэг һалбаритай, барилгын материалнуудай, шудхалгын, кислородно, механическа цехүүдтэй байһан юм. Харгы замай, унаа моридые хэрэглэхэ эмхинүүд, удаань автомобильна транспорт бии болгогдоо. Хамһабариин эдэ бүхы үйлэдбэринүүд комбинадтаяа хамта хүгжэһэн, ургаһан байна.

ХҮНДЭ ХҮДЭЛМЭРИ ОНЬҺОЖОРУУЛГА

Комбинат үйлэдбэриингөө технологи саг үргэлжэ нарижуулдаг, оньһожоруулдаг, шэнэ шэнэ техникэ нэбтэрүүлдэг байгаа. Хүрзэ, тачкануудһаа эхилээд, хүсэтэ КРАЗ-ууд, БЕЛАЗ-ууд ба мантан томо экскаваторнууд бии болонхой. Мори тэргэһээ эхилээд, түгэс хүсэтэй электровозууд хүрэтэр— комбинадтахи техническэ дэбжэлтын зам иимэ. Эдэ бүгэдэн тухайда хэдэн тоо, баримтануудые дурдая.

1962 оной эсэс багта Холтосон руднигта руда малтан абалга үргэлжэдөө оньһожоруулагдаа. Тиигэжэ руда малтан абаха технологи хубилһан байна. Гадна нүхэнүүдэй адагта автоматическа вентиляци тодхогдонхой, мүн бэшэшье хүдэлмэри оньһон техникын хүсөөр хэгдэдэг болоо.

«Первомайский» руднигта тэһэлхэ хүдэлмэри һайжаруулагданхай, экскаваторнуудые найдамтайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ арга нүхэсэл хангагдаа. Малталгын хүдэлмэри һайжаруулагданхай. 1959 оньһоо үлхэгдэмэл харгы хүдэлдэг юм.

Шанаржуулгын фабрикада концентрадай шанар һайжаруулха элдэб түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Вольфрамай концентрат һагшажа, металлургида хэрэглэхэ болотор шанаржуулагдадаг, складуудта зөөлгэ оньһон аргаар хэгдэдэг.

Техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар комбинадай хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлһэн байна.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИ УРГАН ГАРАА

Комбинадай хүгжэн дэбжэхэтэй хамта коллективнайшье урган бэежээ. 1935 онһоо хойшо коллектив 14 дахин ургаа юм. Мүнөө үедэ комбинадай цехүүдтэ арба гаран жэлдэ хүдэлэгшэдэй тоо 1200. 3-һаа 10 жэл хүрэтэр хүдэлэгшэдэй тоо 1300 хүн болонхой. Эдэнэр комбинадай коллективэй гол хүдэлмэришэд болоно. Үшөө үхибүүн байхаһаа комбинадта ороод, һайн мэргэжэлтэй болонхой, мүнөө болотор эрхим һайнаар хүдэлжэ байгшадые тоолохо болоо һаа, олон байха. Тэдэнэрэй олониинь хүтэлбэрилхы ажалда оронхой. Жэшээнь, Будажап Санданович Дашиев 16-тайдаа 1933 ондо Юнхэртэ забойщигоор ороо бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо горно ажалда ходо хүдэлөө, забойщигой, бүхэлэгшын мэргэжэл шудалаа, бригадирааршье хүдэлөө. Эрхим хүдэлмэришэн байһан туладаа Свердловск хото курсада эльгээгдээ һэн. Курсануудые дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр нүхэр Дашиев хүтэлбэрилхы ажалда дэбжүүлэгдээ һэн. Мария Сергеевна Агафонова мүн лэ 16-тайдаа фабрикын модоной складта ороо һэн. Шанаржуулагшын хүндэтэ мэргэжэл олохо хүсэлэнтэй байһан юм. Тиин тэрэнээ хүсэлдүүлжэ шадаа. Эрхим ажалаараа шалгаржа, нүхэр Агафонова инженерно-техническэ тушаалда хүдэлһөөр 10 гаран жэл боложо байна.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

Закаменск хотын зарим хубиин түхэл шэнжэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ХҮГЖЭЛТЫН ШАТАНУУД

1929—1933 ОНУУД

Түрүүшын табан жэлэй түсэбөөр Буряад орондо 15 предприяти барихаар хараалагданхай. Промышленность хүгжөөхэдэ шухала барилгын материалнуудые гаргаха предприятинуудые нэн түрүүн бариха гэгдэһэн юм. Хирпинсын, цементын, иэбёосхын, шэлэй заводуудай барилга хэхээр хараалагданхай. Табан жэлэй түрүүшын жэлнүүдтэ модо хюрөөдэлгын үйлэдбэри хүгжөөгдэжэ эхилээ һэн. 1929—30 онуудта Клюевскэ модоной завод баригдаа. Иигэжэ промышленностиин томо томо гуламтануудые бии болгохо үндэһэ һуури байгуулагдаба.

1930—1932 онуудһаа эхилжэ, Буряад орондо мүнөөнэй томо промышленность байгуулагдажа эхилһэн. 1930 ондо Дээдэ-Үдын городской электростанци (ЦЭС), шэлэй завод баригдажа эхилээ. Тиихэдэ 1932 оной апрельдэ мяханай комбинадай барилга захалаа.

Дээдэ-Үдэ хотодо паровозо-вагонно заводой барилга 1932 оной зун эхилээ. Зүүн-Сибириин, Забайкалиин, Алас-Дурна зүгэй түмэр харгы заһабарилха газар энэ завод болохо байба. Тэрээнһээ гадна Буряад орониие индустритай болгон хубилгаха хэрэгтэ ПВЗ онсо удха шанартай байһан. Манай ороной элдэб область, хизаарнуудһаа инженернүүд, техникүүд болон мэргэжэл түгэс хүдэлмэришэд энэ барилгада ерэһэн юм. 400 гаран нимэ хүдэлмэришэд ерээ. Мүн бүхы республикын ажалшад барилгада хабаадаба. Тиигэжэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэһэнэй ашаар 1932 оной августын 22-то түрүүшын — заһабарилгын механическа цехэй һуури табигдаа. Саашадаа бэшэ бэшэ цехүүдэй, мүн бусадшье томо томо барилганууд эхилһэн түүхэтэй.

ХООҺОН ГАЗАРТА БОДОҺОН КОМБИНАТ

(Түгэсхэл. Эхинниинь 3-дахи нюурта.).

Ганса Холтосондошье бэшэ, мүн комбинат соогоо Андрей Евграфович Морозовой нэрэ эли болонхой. 33 жэлэй саада тээ забойщигоор хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Удаань олон мэргэжэл шудалаа һэн. Горнягай мэргэжэл эрхим һайнаар мэдэхэ болоһон энэ хүдэлмэришэн хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэнхэй. Ажал үйлэдбэридөө ехэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Ленинэй орденоор шагнагданхай. Комбинадта гушаад жэлдэ хүдэлжэ байһан солото хүнүүд — хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд олон. Тэдэнние бултыень нэрлэжэ, тоолоожо барагдашагүй. Бүхы гэр бүлөөрөө, үхибүүдтэеэшье хүдэлжэ байгшад олон. Манай комбинадта мянга табан зуугаад залуушуул бии юм. Эдээнэй гурбанайнь нэгэ хубинь уг залгамжалагшад болоно. Ахамад үетэнэй — эхэ, эсэгэнэрэй һайн һайхан ёһо заншал үргэлжэлүүлһэн, урагшаа зориһон хүсэл эрмэлзэлгэтэй, зоригтой, зүрхэтэй хүнүүд эдэ юм.

Үни удаан эрхим һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө Советскэ Союзай орден, медальнуудаар 194 хүн шагнагданхай. «Үнгэтэ металлургиин отличник» гэһэн значогуудаар, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй Хүндэлэлэй грамотануудаар олон хүн шагнагдаһан байна.

ЗАХА НЮТАГАЙ ГОРОД

Комбинадай бэсэ бэелэн хүгжэжэ, тэрэнэй коллективэй ургахатай хамта Буряад оронойн баруун захада промышленна, культурна түб болохо Закаменск город бодонхой, жэл ерэхэ бүри томол боложо байдаг. Түрүүшын майхангууд һаа, тулюурхан гэрнүүдһээ эхилээд, 3—4 дабхар байшангууд хүрэтэр ургаһан — нимэ түүхэтэй город лэ даа.

Ой тайгын шууяжа байха үедэ — түрүүшын барилгын бодожо байхада, арад зоной культурна эрилтэ хангаха гээшэ тон шухала зорилго байһан юм. 1936 ондо түрүүшын һургуули баригдаа һэн. 1937 ондо больницын байшан ашаглалгада үгтэһэн юм. Хүдэлмэришэдэй клуб, городой саад сэсэрлиг баригдаа. Комбинадай бии болоһонһоо хойшо 86 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра эндэ бодхоогдонхой.

Закаменск — болбосон түхэлтэй, социалис город болонхой. 14 мянган хүн зон эндэ ажаһуудаг. 3 дунда, эхин шатын 4 һургуули, хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын һургуули, профтехучилищи бии юм. Эдээндэ дүрбэ мянга шахуу һурагшад һуража байнхай. Хүүгэдэй 10 саад, ясли, хүүгэдэй байшан, пионернүүдэй байшан, томошуулай үдэшын һурадаг отделенитэй, хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули, хүүгэдэй спортивна һургуули городтомнай хүдэлжэ байдаг юм. Соёлой байшан, хоёр библиотекэ бии.

Закаменск городой ургахатай хамта Баянгол, Холтосон гэжэ хүдэлмэришэнэй тосхонууд урган хүгжөө.

* * *

Захааминай аймагта хүдэлмэришэн ангиин бии болоһон, промышленна центр — Закаменск городой урган хүгжэһэн ушар хадаа аймагай экономико, культура хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай байһан гээшэ. Комбинадай бии болоһон сагһаа эхилээд, хүдэлмэришэд хүдөөгэй ажалшад хоёрой хоорондо нягта холбоо барисаан улам ургэдэжэ, хүгжэжэ байдаг.

Бии болоһон сагһаа хойшо Зэдын комбинат үйлэдбэриингөө түсэб хододоо шахуу дүүргэдэг. Һүүлэй арбан жэл соо концентрат гаргаха түсэб таһалдуулха ябадал гараагүй юм. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ комбинадай һайн ажал оло дахин тэмдэглэгдээ һэн. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг, Арадай ажахын Соведэй Улаан туг, Үнгэтэ металлургиин министерствын ба профсоюзай ЦК-гай Улаан туг, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй Улаан тугууд манай комбинадта оло дахин барюулагдаһан байна. Совет засагай 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дурасхаалта туг манай комбинадта хадагалагдажа байдаг.

Комбинадай коллектив социалис мүрысөөнэй туг саашадаашье дээрэ үргэн, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхим ажалаар угтахаар бэлэн.

Г. БАИРОВ,
Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай директор.
П. ДОБРОВЕНСКИЙ,
комбинадай главна экономист.

Холтосон гэжэ руднигай хоёрдохи участогта А. М. Колодиной хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай нэрэ солотой бригада хүдэлжэ байдаг юм. Энэ бригадын эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн В. Е. Янньков эндэ забойщигоор хүдэлжэ байнхай.

Үнгэрэгшэ үе соо бэрхэшээлтэй оршон байдалда хүдэлөөшье һаа, тус бригадынхид байгша оной 6 һарынгаа түсэб 137,6 процент дүүргэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Василий Евдокимович уурхай соогоо хүдэлжэ байна.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Алексей Забзаевич Николаев Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой эрхим токарьнуудай нэгэн юм. Энэ нүхэр багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ оролсоод, ажал хүдэлмэридөө һайн амжалта туйлана. Түсэбтэ табан жэлэйнгээ дүрбэдэхи жэлэй даабарине болзорһоонь холо урид дүүргээд, мүнөө 1970 оной түсэбөөр ажаллажа байнхай. Ажалайнь шанар хододоо һайнаар сэгнэгдэдэг юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. З. Николаев.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

БЭЕЛҺЭН ХҮСЭЛ

Али нэгэ юумэндэ хүнэй шуналтай болошохо ушар байдаг. Юундэ тиигэнэб? Хүрэһөөр иимэ асуудалда харюу үгэхэнь бэрхэтэй хаш. Гэбэшье ерээдүйнгөө ажабайдалые зүбөөр бодожо, һанаан сэдьхэлдээ бүхөөр хадуужа абаха гээшэ тон шухала. Ямар нэгэ габьяата хэрэг туйлаха гэжэ шиидэһэн хүнэй сэдьхэлдэ бата хүсэл бии болон хатуужадаг.

Эгээл иимэ хүнүүдэй нэгэн — манай нютагай хүбүүн Владимир Вавилович Измайлов байһан. Һаяхан Улаан-Үдын Дээдэ-Онгостойдохи аяншалгын баазада сугларһан олон залуушуул Владимир Вавиловичай хөөрөөе тон анхаралтайгаар шагнан һонирхоһон байна. Энэ хүн Хойто полюсто, мүн Антарктидада ябаһан тухайгаа хөөрэбэ.

Хөөрөөгөө эхилхэдээ һургуулиингаа багша тухай дурдалгаар захалба.

— 1940-өөд онуудта Улаан-Үдэ городой нэгэдэхи һургуулида һуралсажа байхадам, географи заадаг багшамнай гайхалтай һонин хүн байһан, — гэжэ тэрэ дурсана. — Хэшээлэй эхилхэдэл, мүнөөдэр юун тухай хөөрэлдэхэбибди: Африка, Аляска ошохо гүбди, али энэдхэгэйхидтэ айлшалхамнай гү? — гээд лэ захагүй һонин хөөрөө дэлгэгшэ бэлэй. Тэрэ хөөрөөень амисхалаа татан байжа шагнаһан шабинар ямар гоё, һонирхолтойшье газар оронуудаар аяншалдаг һэм. Арктика, Антарктидааршье ябахаш.

Энэ һургуулиин 8-дахи класста һуралсажа байха үедөө Владимир Измайлов ерээдүйдэ Антарктида ошохоб гэһэн бодолдо абтаһан байгаа. Теэд энэ һанаһан бодолоо бэелүүлхын тулада заабол дээдэ һургуули түгэсхэхэ хэрэгтэй. Он жэлнүүд үнгэржэ, Володя хүбүүн дунда һургууляа дүүргээд, Ленинградай дээдэ һургуулинуудай нэгэндэ һуралсажа эхилээ. Дээдэ эрдэмэй диплом абаагүй байхадаа, Владимир Измайлов Антарктидын экспедицидэ орохо уряал абаа һэн. Тиимэ уряал тэрэ үедэ абаха гээшэ мүнөө сагайхяар космонавтнуудай отрядта орохоор уригдаһантай адли һэн.

Тэрэ үеһөөл эхилэн, Владимир Вавилович өөрыкгөө үниинэй зорилго, һанаһан хүсэлөө бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилээ. Дээдэ һургууляа түгэсхөөд, эрдэм шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулан, Хойто полюс руу ябаһан экспедицитэй хэдэн удаа ошолсоо. Урда полюстошье ябаа.

Эдэ бүхы ябадал тухайгаа Владимир Вавиловичай тон һонирхолтойгоор хөөрэхые шагнаһан олон хүнүүд гурбан часай туршада шэмээгүй, тон анхаралтайгаар һонирхон шагнаба.

О. МЕРКУЛОВ.

ХҮГЖЭЛТЫН ШАТАНУУ

1934—1940 ОНУУД

1930 оной август һарада шэлэй заводой барилга эхилһэн.

1935 оной сентябрь һарада Улаан-Үдын оньһожоруулагдаһан шэлэй заводто түрүүшын сонхын шэл абтаба гээд мэдээсэгдээ. Иигэжэ Буряад орондо түрүүшын томо предприяти ашаглалгада ороһон байна. Тус завод Зүүн Сибириие, Алас-Дурна зүг, Монголой Арадай Республикын хэрэглэмжэ шэлээр хангадаг болобо.

Буряадай гигант гэжэ нэрлэгдэһэн паровозо-вагонно заводой барилга хэдэн жэлдэ үргэлжэлөө. Цехүүд, үйлэдбэриин участогууд удаа дараалан ашаглалгада үгтэдэг байба. Тиигэжэ 1938 оной хабар бүхы дээрээ паровозо-вагонно завод ашаглалгада үгтөө бэлэй.

Энэл үедэ Улаан-Үдын мяханай консервын комбинат баригдажа, ашаглалгада ороһон юм. 1935 оной апрелиин эсэсээр мелькомбинадай барилга түгэсөө һэн. 1937 ондо Тимлюйн цементнэ заводой барилга эхилээ.

Хоёрдохи табан жэлэй үедэ Буряад орондо 85 фабрика, заводууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаба. Нэгэдэхи, хоёрдохи табан жэлнүүдэй үедэ республика дотор металл үйлэдбэрилгэ, машина бүтээлгэ, горнорудна, шулуу нүүрһэнэй, барилгын материалнуудай, ой модоной болон промышленностиин бусад һалбаринууд бии болоо.

Буряад оронние социалис индустритай болгон хубилгаха хэрэгтэ Советскэ правительство айхабтар ехэ мүнгэ зөөри һомолһон байгаа. Хоёрдохи табан жэлэй үедэ промышленностиин капитальна барилгада 427257,9 мянган түхэриг һомологдоо һэн. Тиигэжэ 8—10 жэл соо үндэһэн хубилалтанууд боложо, Буряад ороной түхэл шарайе хубилгаһан юм. Тиихэ зуураа хүндэ индустри байгуулагдаа бэлэй. 1932 онтой сасуулбал, 1937 ондо Буряадай гүрэнэй промышленностиин валова продукци 553 процентээр ехэ болоо. Республикын байгуулагдаһанһаа хойшо 15 жэл соо промышленностиин гол фонднууд 22 дахин ургаа, валова продукциинь 44,4 дахин ехэ болоо.

1941—1945 ОНУУД

«Бүхы юумэеэ фронтдо, бүхы юумэеэ илалтада» гэһэн уряагаар Буряад ороной ажалшад эдэ жэлнүүдтэ хүдэлһэн юм. Авиационно заводой барилга шангадхажа, ашаглалгада үгэхын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулагдаба. Мүн бэшэ предприятинуудта оборонно продукци гаргахаар шэнэлэн хубилгагдаба. 1942 оной эхеэр авиационно завод продукци гаргажа эхилээ. ПВЗ-дэ буу зэбсэг гаргаха цехүүд шэнээр тааруулагдаа һэн. Шэлэй заводто, «Лесосудомашстрой», модоной заводуудта ба бусад предприятинуудта оборонно продукци гаргажа эхилһэн юм.

1944 оной эхинһээ республикын промышленность арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ продукци гаргахаар дахин хубилгагдажа эхилээ һэн.

1946—1950 ОНУУД

Эдэ жэлнүүдтэ СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо, хүгжөөхэ дүрбэдэхи табан жэлэй түсэб 1946 оной март һарада баталагдаба.

Энэ үе соо Буряадай республикын ой модоной ... ность ехээр хүгжөөгдөө. Табан жэлэй үедэ «Забайкалл... дай предприятинууд модо бэлэдхэлгээ 5 дахин ехэ бол... рии сэмбын фабрика, мотоор заһабарилдаг Сэлэн-Дүүм... шүүрэй саахарай завод энэ үедэ баригдаа. Улаан-Үдын ... нэ цехүүд байгуулагдажа эхилээ. Эдэ бүгэдэнэй ашаар ... продукци гаргадаг болоо.

Үйлэдбэридөө ехэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө ... Улаан-Үдын ПВЗ Ленинэй орденоор шагнагдаба. М... предприятинууд: шэлэй завод, мяханай комбинат, Зэды... судна заһабарилгын завод, Гусиноозерско шахтоуправле... сад шан хайрада хүртөө һэн.

1951—1958 ОНУУД

Эдэ жэлнүүдтэ республикын промышленность ула... байна. Табадахи табан жэлэй үеэр республикын индустр... жэлтэдэ ехэ амжалтанууд туйлагдаһан байгаа. Промы... валова продукци гаргалга 61 процентээр ехэ болоо. Гү... перативна промышленностьда хүдэлмэришэдэй ажалай ... процентээр дээшэлээ.

Табадахи табан жэлэй үедэ иимэ предприятинууд: ... ментын завод, Тимлюйн ба Баян-голой ТЭЦ-үүд, Улаан-... завод, шулуу нүүрһэнэй 7/8 шахта болон бусад ашагла... юм. Байгалай модоной комбинадай барилга эхилээ, ху... приятинуудые (ПВЗ, мяханай комбинат, шэлэй завод, ... шэнэлхэ хүдэлмэри эхилээ.

1959—1969 ОНУУД

Энэ үедэ СССР-тэ социализм бүрин хүсэд, эсэслэ... партиин XXI съезд тобшолол хээ һэн.

Ажахы болон культурадаа ехэ амжалта туйлаһана... Буряад ороной Россин гүрэнтэй һайн дурааараа нэгэдэһэ... 300 жэлэй ойтой дашарамдуулан, республикамнай Лени... шагнагдаа һэн.

1959—1965 онууд — Буряад ороной промышленнос... хүгжэһэн жэлнүүд болоо. Энэ үедэ 50 шэнэ томо пред... баригдаа һэн. Хүдэлжэ байһан бүхы предприятинууд шэ... гагдаһан юм. Эдэ бүгэдэнэй ашаар үнгэрһэн долоон ... мышленностиин гол фонднууд 2,1 дахин ехэ болоо. Энэ... промышленностьда шэнэ һалбаринууд — прибор бүт... ротехническэ, химическэ һалбаринууд бии болоо. ... дукци гаргаха 7 жэлэйнгээ түсэб республикын промышле... зорһоонь урид, 6 жэл 11 һара соо дүүргээ. Промышленно... ва продукциин хэмжээн 7 жэл соо 81 процентээр ургаа. ... машина, приборнуудые бүтээлгын продукци 2,4 дахин, ... дахин, түмэр бетон зүйлнүүд — 5 дахин, дотор хубсаһан... — 10,5 дахин ехээр гаргагдадаг болонхой.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИ...

Агууехэ Лениндэ памятник

БЕРЛИН. (ТАСС). Берлиндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ талмай дээрэ В. И. Ленинэй памятник бодхоогдохо юм. Берлинэй барилгын комбинадай залуушуулай бригада энэ памятнигай һуурида түрүүшын хэдэн кубометр бетон шудхаба. Хүшөөгэй һуурине Германиин Демократическа Республикын 20 жэлэй ой хүрэтэр дүүргэхэ уялга залуу барилгашад абаһан байна.

Энэ памятник совет скульптор Н. Томскиин проектээр бодхоогдохо юм.

Саг зуурын революционно правительствын заседани

ХАНОЙ. (ТАСС). Освобождение гэжэ хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда Вьетнамай Саг зуурын революционно правительствын заседани июлиин 22-һоо 23 хүрэтэр болоо. Правительствые толгойлогшо Хюинь Тан Фат заседани дээрэ түрүүлэгшээр һуугаа. Вьетнам тушаа Парижэдахи хэлсээнэй ябаса тухай тэндэһээ ерэһэн министр Чан Быу Киемэй элидхэл заседани дээрэ шагнагдаһан байна.

Урда Вьетнамай НФО-гой делегациин, мүнөөнэйхеэр Урда Вьетнамай Саг зуурын революционно правительствын делегациин зүблөөн дээрэ хэһэн хүдэлмэридэ заседани тухай коммюнике соо һайн сэгнэлтэ үгтэнхэй.

Сэрэгэй, политическэ ба дипломатическа талаар Урда Вьетнамай арадай хэдэг тэмсэлые улам бүри ехээр дэмжэдэгэйнь түлөө социалис оронуудта, бусад оронуудай правительствануудай болон арадуудта, бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ эб найрамдал ба үнэн зүб байдал хангаха орондолго гаргадаг хүсэнүүдтэ гүнзэгы ехэ баяасхалан хүргөө.

Урда Вьетнамай Саг зуурын революционно правительство халаа Национальна сүлөөрэлгын фронтын дурадхаһан 10 пунктые юрэнхыгөөр шиидхэлгэдэ үндэһэлэн, Урда Вьетнамда политическэ гуримшуулга хэхые хүсэжэ байһанаа дахяад лаблаа. Вьетнам арадай национальна эрхэ хамгаалха тэмсэл үргэлжэлүүлхээр шууд шиидэнги байһан тухайгаа мэдүүлээ.

Ниццедэ арадай һайндэр болобо

ПАРИЖ. (ТАСС). Приморско Альпа гэжэ департаментын 30.000 гаран хүн зон Коммунис партиин үүсхэлээр Ниццедэ эмхидхэгдэһэн арадай һайндэртэ хабаадаа.

Олон залуушуулай хабаадалгатайгаар болоһон ажалшадай митинг дээрэ ФКП-гэй Центральна Комитедэй секретарь Рене Пике дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Һайндэрэй үедэ 40 шэнэ гэшүүн партида абтаа, олон тоото политическэ литература тараагдаа.

Хиросимадахи конференци

ТОКИО. (ТАСС). Атомна ба водородно зэбсэг хорихын түлөө уласхоорондын конференциин 15-дахи пленарна заседани августын 4-дэ Хиросимада нээгдээ. Атомна ба водородно зэбсэг хорихын түлөө бүхэяпоной совет (ГЭНСУЙКИН) энэ конференциие үнгэргэнэ. Ядерна зэбсэг хүсэдөөр хорихо, Окинавые Япондо бусааха, японо-американ сэрэгэй договорые усадхаха, атомнэ гэһэрэлгэһээ хохидогшодто бүри ехээр туһаламжа үзүүлхэ, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй уласхоорондын һанал нэгэдэлгые бэхижүүлхэ уряатайгаар конференци үнгэргэгдэжэ байнхай.

Хойто Ирландида хүлгөөн болоно

ЛОНДОН. ТАСС-ай корреспондент А. Дряхлов иигэжэ дамжуулна:

Белфастда дахяад буһалгаа хүлгөөнэй болоһонтой дашарамдуулан, Хойто Ирландиин правительствын яаралтай заседани августын 3-да боложо, «намдуу түбшэн байхые, үйлсэнүүдтэ гарахагүйе» уряалан, хүн зондо хандаа. Байдалай улам шахардуу шанга болоо һаань, «эрид шанга, онсо хэмжээнүүдые» абаха хүсэлэнтэй байһан тухайгаа правительство мэдүүлээ. Орон дотор онсо байдал тогтоогдожо болохо байһан тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Лондондерридэ болоһон хүлгөөн ба демонстрацинуудһаа уламжалан, Хойто Ирландиин ниислэл Белфастда мүн лэ хүлгөөн боложо, демонстрантнууд полицитай бүхэли үдэрэй турша соо тулалдаа. 70 гаран хүн шархатаа, 35 хүн арестовалагдаа.

Ороной үмэнэ табигдажа байһан гол шухала асуудалнуудые хүсэд һайнаар шиидхэхэһээ — Хойто Ирландиин бүхы хүн зондо аб адли граждан эрхэ үгэхэһөө, Ольстерой зарим хүн зониие газаашалгые усадхахаһаа Хойто Ирландиин правительствын арсаһаниинь эдэ бүхы үймөө буһалгаанай шалтагаан болоно гээд «Морнинг стар» газетэ редакционно тайлбари соогоо августын 3-да бэшэһэн байна.

ЭЭЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛДЭ АМАР ЗАЯА ҮЗҮҮЛНЭГҮЙ

ХАНОЙ. (ТАСС). Митхо провинцида ябуулга хэдэг арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй отрядууд июлиин 9-һөө 20 хүрэтэр провинциин центртэхи захиргаанай газарнуудые, сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдые хэдэн удаа доботолоо. Американ ба сайгон сэрэгүүдэй 1415 солдат ба офицер алуулаа, шархатаа. 37 танк, бусад машинанууд, тэрэшэлэн 15 самолёт, вертолёт усадхагдаа.

Банкнуудые гүрэнэй мэдэлдэ абал... һайшааһан митинг

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин томо банкнуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай Индиин правительствын шиидхэбэриие дэмжэһэн митинг Делидэ премьер-министрэй ажалладаг байшангай дэргэдэ августын 4-дэ болоо. Энэ ехэ митингые Индиин Национальна Конгресс (ИНК) гэжэ партиин Делидэхи организаци эмхидхэһэн байна.

Индира Гандиин ерэжэ сугларагшадта хандахадань, митингдэ хабаадаһан арба шахуу мянган хүн нэрьесэ альга ташалгаар тэрэниие угтаа. «Банкнуудые гүрэнэй мэдэлдэ абалга хүдэлмэришэд, таряашад болон обществын бусад дарлагданги зоной байдал һайжаруулха талаар горитойхон алхам боло... мьер-министр заагаа. ... нэгэ талаһаа жиирэй ... гөө талаһаа үсөөхэн ... дэй хоорондохи тэмсэ... эхиниинь болоно» гээд ... ди онсолон тэмдэглээ.

Правительствын хар... зүбшөөдэггүй ИНК-гай ... дэй «банкнуудые гүрэ... абаха тухай правительс... дуугаар баталан абаһан ... дэ эсэргүү кампаниие ... хынгээ орондо социалис ... щество байгуулха зори... тиин программые элит... шааж ороо һаань» дээр... гээд Индира Ганди мэду...

Демократида харша хуулиин проектые буруу...

ТОКИО. (ТАСС). «Дээдэ һургуулинуудта гурим тогтоохо саг зуурын хэмжээнүүд тухай» хуулиин проектые депутадууд — либерально-демократическа зонхилхы партиин (ЛДП) гэшүүд Японой парламентын дээдэ палатаар баталуулжа шадаа. Дээдэ һургуулинуудта «гурим тогтоохо» зорилгоор полициинхид... хүрэтэр дээдэ һургуули... гүүдтэ хамааралсахые ... та шэнэ хуули зүбшөө...

Демократида харша хуу... тые буруушаан, дээдэ һ... дай студентнүүд, багша... далгатай Токиодо митин...

Американ конгрессменэй у...

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Химическэ ба бактериологическа зэбсэг хэрэглэлгые хориһон 1925 оной Женевскэ протоколые Холбоото Штадууд эсэслэн баталха ёһотой. Демократическа партиһаа түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн Р. Макарти иимэ эрилтэ хээ.

Телевизионно программаар үгэ хэлэхэдээ, Женевскэ хэлсээндэ 62 гүрэн гар табиһан байгаа гээд Макарти һануулаа. Тусхайлбал, энэ хэлсээн үрэ ехэтэй байһанаа дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ гэршэлэн харуулһан байна. Тус протоколые Холбоото Штадуудай эсэслэн баталаа һаань, энэнь эб найрамдал хан... бари болохо һэн гээд тэр...

«Бусадые һүрдүүлхэ, ... таха» зорилготойгоор ... кэ ба бактериологи... хэхэ хэрэгсэлнүүдые Хо... дууд ухаалан зохёоһоор ... оборонын министр М. ... үдэрэй урда тээ мэдэрһэ... Энээнтэй дашарамдуулж... иигэжэ мэдүүлээ. США-... түхеэрэлгэнүүдэй дунд... ба бактериологическа ... тусхайлбал, нервэ мүү... үбшэ хүргэдэг газ бии.

«Мэгдэлгэ, урмаа хухаралга...

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Хилын саагуур 12 үдэр соо аяншалһанайнгаа һүүлээр США-гай президент Р. Никсон Вашингтон бусажа ерээ.

Никсонэй аяншалгын түрүүшын дүнгүүдые американ хэблэл гаргана. Американ президентын аяншалга «политическэ ба пропагандистска һанаашалгатайгаар» хэгдээ, Никсон гол асуудалнуудые шиидхэхэ арга бэдэрээгүй, харин «идхалга хэһэн, һайрхаһан» байна гээд «Нью-Йорк таймс» газетын шэнжэлэгшэ Джеймс Рестон тоолоно. «Сайгоной засаг түрые магтаа» гээд Никсониие шэнжэлэгшэ шүүмжэлһэн байна.

Рестонэй бэшэһэнэй ёһоор, «США-дахи бюджедтэй, налог... сова тулалдаануудтай, ... да амгалан байдал тогто... дэрэлгэтэй холбоотой ... нуудта», буу зэбсэг ... далнуудта тогтожо хэлэ... кан президент зайсаа.

Вьетнамда эб найрамд... ямаршье һанамжануудые ... лээгүй, «Зүүн-Урда Ази... дай дотоодын тэмсэлдэ ... ха» талаар США-гай уя... гэхэ байһые лаблаа гэжэ... зуураа, США-гай презид... шалгаар «американ арад ... һарха ёһоороол таһарна»... чен сайенс монитор» газ...

Үхибүүд үлэсэнэ, тулина

ЛОНДОН. (ТАСС). ЮАР-та нэгэ миллион үлүүтэй африкан үхибүүд дутамагаар эдеэлдэг дээрэһээ үлэсэнэ, тулина, харин ойрын жэлнүүдтэ тэдэнэй байдал улам муу болохо. Дурбанһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, энээн тухай хүн зоной эдеэ хоолоор ямараар хангагдадаг тухай тусхай элидхэл соо хэлэгдэнэ. Тус элидхэлые Натальска университедэй дэргэдэхи медицинскэ һургуулиин профессор Джон Рейд зо... ха юм. Элидхэлһээ хара... хүдөө нютагуудта ила... хүшэр байдал тохёол... ороной 13 миллион үлүү... лодог африкан зон гол ... хэлэндэ дайрагдана.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБ...

Сагай уларил

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Зарим газарнуудта ойро зуурын бороо орохо. Үдэртөө 20—25, Улаан-Үдэдэ 23—25 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора— приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ред... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря— отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства— 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышле... строительства—61-35, советского строительства и быта— культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при ... те Министров БурАССР.

Н-02678. Зак. №...